

**VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH
STUDIÍ, Z. Ú., ČESKÉ BUDĚJOVICE**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**Vývoj oprávnění příslušníků Policie České republiky
při použití donucovacích prostředků**

Autor práce: Tomáš Dvořák

Studijní program: Bezpečnostně právní činnost

Forma studia: Prezenční

Vedoucí práce: doc. JUDr. PhDr. Jiří Bílý, CSc.

Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií

2026

VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH STUDIÍ, z. ú.
Žižkova tř. 1632/5b, 370 01 České Budějovice

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Jméno a příjmení studenta: Tomáš Dvořák

Studijní program: Bezpečnostně právní činnost

Forma studia: Prezenční

Místo studia: České Budějovice

Název bakalářské práce: Vývoj oprávnění příslušníků Policie České republiky při použití donucovacích prostředků

Název bakalářské práce v anglickém jazyce: The Development of the Powers of the Police of the Czech Republic in the Use of Coercive Measures

Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií

Vedoucí bakalářské práce (jméno a příjmení, včetně titulů):

doc. JUDr. PhDr. Jiří Bílý, CSc.

Datum zadání bakalářské práce (měsíc, rok): duben 2025

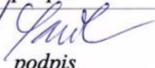

Cíl bakalářské práce:

Hlavním cílem bakalářské práce je charakterizovat klíčové změny v právní úpravě oprávnění Policie České republiky při použití donucovacích prostředků a zhodnotit jejich dopad na policejní praxi.

Vedlejším cílem je bakalářské práce je charakterizovat nejčastější pochybení příslušníků Policie České republiky při použití donucovacích prostředků, včetně souvisejících problematik, jako jsou otázky policejní etiky a kontroly, a na jejich základě navrhnout vhodná legislativní a praktická opatření.

Student: Tomáš Dvořák	29. 4. 2025 datum	podpis
Vedoucí práce: doc. JUDr. PhDr. Jiří Bílý, CSc.	17. 5. 2025 datum	podpis

Schvaluji zadání bakalářské práce:

Vedoucí katedry: doc. JUDr. Roman Svatoš, Ph.D.	22. 5. 2025 datum	podpis
Prorektor pro studium a vnitřní záležitosti: doc. PhDr. Miroslav Sapík, Ph.D.	26. 5. 2025 datum	podpis
Rektor: doc. Ing. Jiří Dušek, Ph.D.	27. 5. 2025 datum	podpis

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval samostatně, na základě vlastních zjištění a s použitím odborné literatury a materiálů uvedených v seznamu použitých zdrojů.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce v elektronické podobě ve veřejně přístupné části infodisku VŠERS, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky vedoucího a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce systémem na odhalování plagiátů.

.....

Děkuji vedoucímu bakalářské práce doc. JUDr. PhDr. Jiří Bílému, CSc. za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce.

ABSTRAKT

DVOŘÁK, T. *Vývoj oprávnění příslušníků Policie České republiky při použití donucovacích prostředků*: bakalářská práce. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2026. Vedoucí bakalářské práce: doc. JUDr. PhDr. Jiří Bílý, CSc.

Klíčová slova: Policie České republiky, donucovací prostředky, právní úprava, odpovědnost, etika, GIBS

Teoretická část se zaměřuje na vývoj oprávnění příslušníků Policie České republiky při použití donucovacích prostředků a na jejich dopady v policejní praxi. Hlavním záměrem je identifikace klíčových legislativních změn od roku 1991 po současnost, přičemž je brán zřetel i na vliv vstupu České republiky do Evropské unie. Teoretická část se soustředí na vývoj právního rámce, zejména novelizaci zákona o Policii ČR a souvisejících předpisů. Praktická část využívá případové studie, rozhodnutí soudů a zpráv GIBS s cílem identifikovat opakující se pochybení a navrhnout doporučení pro právně korektní aplikaci těchto oprávnění.

Hlavním cílem bakalářské práce je charakterizovat klíčové změny v právní úpravě oprávnění Policie České republiky při použití donucovacích prostředků a zhodnotit jejich dopad na policejní praxi.

Vedlejším cílem bakalářské práce je charakterizovat nejčastější pochybení příslušníků Policie České republiky při použití donucovacích prostředků, včetně souvisejících problematik, jako jsou otázky policejní etiky a kontroly, a na jejich základě navrhnout vhodná legislativní a praktická opatření.

ABSTRACT

DVOŘÁK, T. *The Development of the Powers of the Police of the Czech Republic in the Use of Coercive Measures*: Bachelor Thesis. České Budějovice. The College of European and Regional Studies, 2026. Supervisor: doc. JUDr. PhDr. Jiří Bílý, CSc.

Key words: Police of the Czech Republic, coercive means, legal regulation, responsibility, ethics, GIBS

The theoretical part focuses on the development of the powers of the Police of the Czech Republic when using coercive means and their impact on police practice. The main aim is to identify key legislative changes from 1991 to the present, taking into account the impact of the Czech Republic's accession to the European Union. The theoretical part focuses on the development of the legal framework, in particular the amendment of the Act on the Police of the Czech Republic and related regulations. The practical part uses case studies, court decisions and GIBS reports to identify recurring errors and propose recommendations for the legally correct application of these powers.

The main objective of the bachelor's thesis is to characterize key changes in the legal regulation of the authority of the Police of the Czech Republic when using coercive means and to evaluate their impact on police practice. The secondary objective of the bachelor's thesis is to characterize the most common errors of members of the Police of the Czech Republic when using coercive means, including related issues such as issues of police ethics and control, and based on them to propose appropriate legislative and practical measures.

Obsah

Úvod.....	9
1 Cíl a metodika bakalářské práce	10
2 Vývoj právní úpravy donucovacích prostředků	11
2.1 Legislativní vývoj od roku 1991 po současnost.....	12
2.2 Klíčové milníky a jejich dopady na policejní praxi	14
3 Donucovací prostředky v praxi	17
3.1 Typologie donucovacích prostředků	18
3.2 Případové studie: pochybení a jejich důsledky	19
3.3 Vývoj a modernizace donucovacích prostředků	20
3.3.1 Období po roce 1989.....	20
3.3.2 Období 2000–2010.....	21
3.3.3 Současnost.....	21
4 Soudní přezkum a odpovědnost	22
4.1 Judikatura a rozhodovací praxe soudů	23
4.2 Dopady na policisty a zadržené osoby	25
4.2.1 Dopady na policisty	25
4.2.2 Dopady na zadržené osoby.....	26
4.3 Statistické přehledy a analýza pochybení při použití donucovacích prostředků 27	
Tabulka 1 : vývoj počtu stížností na nepřiměřené použití donucovacích prostředků (2015–2024)	27
4.4 Donucovací prostředky Policie České republiky a jejich správná aplikace....	28
4.4.1 Právní rámec použití donucovacích prostředků	28
4.4.2 Typy donucovacích prostředků	29
4.4.3 Nejčastější chyby a pochybení policistů při užití.....	29
4.4.4 Dopady nesprávného použití donucovacích prostředků	30
4.4.5 Doporučení pro zlepšení praxe.....	30
5 Praktická část	31
5.1 Metodika praktické části	31
5.2 Analýza vybraných soudních rozhodnutí k použití donucovacích prostředků	31
5.2.1 Doporučení.....	33
5.3 Analýza výročních zpráv GIBS (2012 – 2024).....	34
5.3.1 Výroční zpráva GIBS 2012.....	34
Návrhy a doporučení	36
Legislativní a právní opatření	36
Praktická a kontrolní opatření	36
5.3.2 Výroční zpráva GIBS 2013	36
5.3.3 Výroční zpráva GIBS 2014.....	38

Doporučení a návrhy opatření.....	40
5.3.4 Výroční zpráva GIBS 2015.....	40
Analýza	41
Doporučení a návrhy opatření.....	42
5.3.5 Výroční zpráva GIBS 2016.....	42
5.3.6 Výroční zpráva GIBS 2017.....	44
U příslušníků Policie ČR byl v roce 2017 zaznamenán meziroční nárůst počtu trestně stíhaných osob, a to ze 112 osob v roce 2016 na 135 osob v roce 2017.	44
5.3.7 Výroční zpráva GIBS 2018.....	45
Analýza	46
5.3.8 Výroční zpráva GIBS 2019.....	47
Analýza	48
5.3.9 Výroční zpráva GIBS 2020.....	49
Analýza	49
5.3.10 Výroční zpráva GIBS 2021.....	50
Analýza	51
5.3.11 Výroční zpráva GIBS 2022.....	52
5.3.12 Výroční zpráva GIBS 2023.....	53
5.3.13 Výroční zpráva GIBS 2024.....	55
Analýza	56
Návrhy praktických opatření.....	57
Shrnutí praktické části.....	57
Závěr	59
Seznam použitých zdrojů	61
Seznam zkratk	63
Seznam tabulek a grafů	64
Seznam příloh	65
Přílohy	66

Úvod

Tato bakalářská práce se podrobně zabývá problematikou používání donucovacích prostředků příslušníky Policie České republiky a jejich legislativním vývojem v období od roku 1991 po současnost. Téma jsem si zvolil pro jeho mimořádnou citlivost a význam v demokratické společnosti, neboť použití síly ze strany státu představuje přímý zásah do základních lidských práv, osobní svobody a lidské důstojnosti jednotlivce. V rámci studia programu Bezpečnostně právní činnost považuji za klíčové porozumět tomu, kde leží hranice mezi efektivním výkonem policejní moci a nezákonným excesem.

Současný stav poznání v této oblasti ukazuje, že česká policejní praxe prošla po roce 1989 hlubokou transformací. Od původně represivního modelu směřuje k moderní koncepci veřejné služby, která klade důraz na profesionalitu, zákonnost a ochranu občanů. Tento vývoj nebyl pouze otázkou změny zákonů, ale i celkové filozofie sboru, což dokládá i zřízení nezávislého kontrolního orgánu – Generální inspekce bezpečnostních sborů (GIBS) v roce 2011.

V práci se soustředím na to, jak moderní technologie, jako jsou tělové kamery nebo tasery, ovlivňují transparentnost zákroků a jak pomáhají eliminovat pochybení, která se v praxi stále objevují. Právě analýza těchto pochybení na základě výročních zpráv GIBS tvoří jádro mého zkoumání a má sloužit jako podklad pro návrhy na zkvalitnění výcviku a etiky policistů.

1 Cíl a metodika bakalářské práce

Tato kapitola definuje metodologický rámec, postupy a konkrétní cíle, kterých má být v rámci bakalářské práce dosaženo.

Hlavním cílem bakalářské práce je charakterizovat klíčové změny v právní úpravě oprávnění Policie České republiky při použití donucovacích prostředků v období let 1991 až 2024 a zhodnotit jejich přímý dopad na reálnou policejní praxi.

Vedlejším cílem práce je provést podrobnou charakteristiku nejčastějších pochybení příslušníků Policie ČR při aplikaci těchto oprávnění.

Na základě analýzy konkrétních případů, otázek policejní etiky a stávajících kontrolních mechanismů je záměrem práce navrhnout vhodná legislativní a praktická opatření pro zkvalitnění výkonu služby.

Pracovní postupy a metody

Pro dosažení stanovených cílů využívám v teoretické části metodu literární rešerše a deskripce k popisu vývoje právního rámce a odborné literatury.

Praktická část je založena na kvalitativní analýze obsahu úředních dokumentů, konkrétně výročních zpráv GIBS v období let 2012–2024 a Inspekce Policie ČR.

Ke sledování vývojových trendů v oblasti pochybení v čase využívám metodu komparace.

Statistické vyhodnocení dat z výročních zpráv probíhá pomocí třídění dat do tabulek a výpočtu relativních četností stížností.

Interpretace výsledků je prováděna v kontextu zásad proporcionality a subsidiarity.

2 Vývoj právní úpravy donucovacích prostředků

Právní úprava oprávnění příslušníků Policie České republiky při použití donucovacích prostředků prošla od počátku devadesátých let výrazným vývojem. Tento vývoj odráží společenské a politické změny, které nastaly po roce 1989, kdy bylo nezbytné přizpůsobit fungování policie novým demokratickým principům a zvýšit právní jistotu jak občanů, tak i samotných policistů.

Základním právním předpisem, který poprvé systematicky upravil činnost Policie ČR, byl zákon č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky¹. Tento zákon stanovil působnost policie, její oprávnění i povinnosti, včetně vymezení základních donucovacích prostředků. Zároveň formuloval zásadu šetrnosti a nezbytnosti, tedy povinnost policisty používat donucovací prostředky pouze tehdy, pokud jiný způsob splnění služebního úkolu není možný.

Postupný vývoj právní úpravy donucovacích prostředků v českém prostředí je nutné vnímat v širším kontextu transformace bezpečnostních složek po roce 1989. Reforma policejního práva nebyla pouze otázkou organizační, ale především hodnotovou – měla za cíl vytvořit právní rámec, který bude respektovat principy demokratického právního státu a zároveň umožní policii účinně plnit její úkoly. Podle Horzinkové a Matese je policejní činnost v demokratickém státě charakterizována jako veřejná služba, jejímž cílem je ochrana bezpečnosti osob a majetku při současném respektování lidských práv a svobod. Tato koncepce se promítá do moderní právní úpravy, která klade důraz na vyvažování efektivního výkonu veřejné moci s důslednou ochranou individuální integrity občanů².

Zásadní roli v tomto vývoji sehrála judikatura a odborná literatura, která upozorňovala na potřebu přesnějších právních definic a vnitřních metodických pravidel. Kuchta uvádí, že kvalita právní úpravy je úzce spjata s profesionalitou příslušníků Policie ČR a jejich schopností právní normy správně aplikovat³. Tento přístup se odrazil v postupném doplňování zákona o konkrétní ustanovení vymezující nejen druhy donucovacích prostředků, ale i způsob jejich evidence a povinnost jejich vyhodnocování po zásahu.

Podstatným momentem bylo i začlenění mezinárodních lidskoprávních standardů, které stanovují, že použití síly musí být nezbytné a přiměřené sledovanému cíli. Evropská úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod i doporučení Rady Evropy přispěly k posílení právní jistoty osob, vůči nimž policie zasahuje. V porovnání s právní úpravou v Německu lze konstatovat, že český systém se přiblížil modelu tzv. „deeskalační politiky“, kdy je fyzická síla považována za krajní řešení⁴. Průcha v této souvislosti upozorňuje na širší trend v moderním správním právu, kdy těžiště činnosti bezpečnostních sborů přechází od pouhé restriktivní regulace k důrazu na prevenci a kontinuální vzdělávání, což vede k vyšší právní kultuře při výkonu služby⁵.

¹ Zákon č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky.

² HORZINKOVÁ, Eva a MATES, Pavel. *Zákon o Policii České republiky s komentářem*. 2. vydání. Praha: Leges, 2019. 464 s. ISBN 978-80-7502-348-3.

³ KUČHTA, Jiří. *Policejní a právní stát*. Brno: Masarykova univerzita, 2018. ISBN 978-80-210-8885-4.

⁴ POLÁK, Petr. *Policejní činnost a právní limity zásahů*. Praha: Wolters Kluwer, 2021. ISBN 978-80-7676-507-8.

⁵ PRŮCHA, Petr. *Správní právo: obecná část*. 8. doplněné a aktualizované vydání. Brno: Doplněk, 2012. 427 s. ISBN 978-80-7239-281-0.

Celkově lze konstatovat, že vývoj právní úpravy donucovacích prostředků v České republice představuje kontinuální proces směřující k vyšší právní kultuře, kde policie vystupuje nejen jako orgán státní moci, ale i jako garant práv občanů.

Během 90. let a na začátku 21. století docházelo k postupným novelizacím, které reagovaly na praxi a na nutnost přesnějšího vymezení oprávnění policistů. Úprava donucovacích prostředků se zpřesňovala zejména v oblasti jejich používání vůči osobám, které kladou odpor nebo ohrožují bezpečnost. Tyto změny měly za cíl zefektivnit výkon služby a současně zajistit ochranu základních práv jednotlivce.

Zásadní změnu přinesl zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky⁶, který nahradil předchozí úpravu. Nový zákon modernizoval právní rámec činnosti policie a přinesl komplexní přehodnocení donucovacích prostředků. Nově byly podrobně definovány jednotlivé druhy prostředků (např. hmaty a chvaty, pouta, obušek, střelná zbraň, varovný výstřel, slzotvorné látky či elektrický paralyzér) a určeny přesné podmínky jejich použití. Zákon také posílil princip přiměřenosti a odpovědnosti policistů při výkonu služby.

Důležitým mezníkem se stalo také zřízení Generální inspekce bezpečnostních sborů (GIBS), která vznikla na základě zákona č. 341/2011 Sb.⁷. Jejím úkolem je vyšetřování protiprávního jednání policistů a dalších příslušníků bezpečnostních sborů. Zřízení GIBS posílilo kontrolní mechanismy a přispělo ke zvýšení důvěry veřejnosti v objektivní a nezávislé vyšetřování případů, kde mohlo dojít k nepřiměřenému použití síly.

V současnosti se právní úprava zaměřuje především na modernizaci prostředků a na zajištění odpovědnosti policistů v souladu s mezinárodními standardy ochrany lidských práv. Postupně jsou zaváděny technologie, jako jsou tělové kamery nebo digitální záznamy zákroků, které zvyšují transparentnost a přispívají k objektivnímu hodnocení zásahů. Důraz je rovněž kladen na vzdělávání a výcvik policistů v oblasti deeskalace konfliktů a etického výkonu služby.

Právní úprava oprávnění Policie České republiky prošla od roku 1989 výrazným vývojem, který reflektuje transformaci bezpečnostního systému a přechod k demokratickému právnímu státu. Z původně rámcového a méně systematického pojetí se postupně vyvinul rozsáhlý a detailně strukturovaný právní systém. Tento vývoj souvisí s požadavkem na zvýšení transparentnosti výkonu policejních pravomocí, důrazem na proporcionalitu zásahů a posílením veřejné kontroly nad činností bezpečnostních složek.

Současná legislativa již neslouží pouze jako formální vymezení oprávnění policie, ale představuje nástroj pro vyvažování efektivního výkonu služby s ochranou základních práv jednotlivce. Tato skutečnost se projevuje zejména v zakotvení zásady přiměřenosti, odpovědnosti policistů, povinnosti zdůvodňovat a následně vyhodnocovat prováděné zákroky a v důrazu na postupy minimalizace zásahu do práv osob.

2.1 Legislativní vývoj od roku 1991 po současnost

Vývoj právní úpravy oprávnění příslušníků Policie České republiky při použití donucovacích prostředků je úzce spjat se změnami v celém bezpečnostním systému státu po roce 1989. Přechod od totalitního režimu k demokratickému právnímu státu si vyžádal

⁶ Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky.

⁷ Zákon č. 341/2011 Sb., o Generální inspekci bezpečnostních sborů.

zásadní reformu policejní legislativy, která měla zajistit kontrolovatelnost, zákonnost a přiměřenost výkonu policejní moci.

Prvním a zásadním krokem bylo přijetí zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky⁸, který vstoupil v platnost 1. ledna 1992. Tento zákon poprvé jasně definoval úkoly, oprávnění a povinnosti Policie ČR v demokratickém právním systému. Stanovil základní zásady činnosti, mimo jiné i povinnost policistů respektovat lidská práva a svobody a používat donucovací prostředky pouze tehdy, pokud je to nezbytné.

V průběhu 90. let bylo přijato několik novel zákona, které reagovaly na potřebu přesněji vymezit oprávnění policistů při služebních zákrocích. Zásadní význam měly zejména změny v souvislosti se vstupem České republiky do Evropské unie, které přinesly požadavek na harmonizaci právních předpisů s evropskými standardy ochrany lidských práv.⁹

K zásadnímu posunu došlo v roce 2008, kdy byl přijat zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, který nahradil dosavadní úpravu¹⁰. Tento zákon modernizoval právní rámec činnosti policie, přesněji definoval donucovací prostředky a stanovil konkrétní podmínky jejich použití. Zákon také nově vymezil povinnost policisty volit vždy nejšetrnější prostředek, který umožňuje splnit služební úkol, čímž posílil zásadu proporcionality a minimalizace zásahů do práv osob¹¹. Na přijetí tohoto zákona navázal další vývoj policejní legislativy, který reflektoval proměnu společenského prostředí a vstup České republiky do Evropské unie

Legislativní vývoj po roce 1991 je třeba chápat jako proces systematické transformace českého policejního práva, které reagovalo na změnu politického systému i na potřebu nově vymezit vztah mezi státní mocí a občanem. Zákon č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, představoval první krok k vytvoření moderní právní úpravy, ale v praxi se brzy ukázalo, že jeho ustanovení nejsou dostatečně komplexní. Podle Vangeliho byl zákon č. 283/1991 Sb. poplatný době svého vzniku a ačkoliv položil základy demokratické policie, obsahoval řadu ustanovení, která byla v průběhu let překonána judikaturou i mezinárodními standardy¹². Následné novelizace se proto zaměřily na přesnější vymezení oprávnění policistů, kontrolu zákonnosti zásahů a větší důraz na odpovědnost policie vůči veřejnosti.

Zlomovým bodem se stal přijetí zákona č. 273/2008 Sb., který přinesl systematickou modernizaci právní úpravy. Tento zákon nejen nahradil předchozí předpis, ale také zavedl nový koncept policejní služby jako veřejné služby občanům. Jak konstatuje Hořák (2013), nová právní úprava znamenala posun od „mocenského výkonu“ k „partnerskému výkonu služby“, který klade důraz na komunikaci, profesionalitu a minimalizaci použití síly¹³. Zákon tak integroval zásadu proporcionality a stanovil povinnost policisty zvažovat nejen zákonnost, ale i přiměřenost každého zásahu.

⁸ Zákon č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky.

⁹ IVOR, J. *Trestné právo, kriminalistika, bezpečnostné vedy a forenzní disciplíny v kontexte kontroly kriminality*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013. ISBN 978-80-7380-440-4.

¹⁰ Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky.

¹¹ HABICH, L.; STEIN, P.; HLAVÁČOVÁ, K. *Policejní právo*. Praha: Wolters Kluwer, 2025. ISBN 978-80-7676-606-8.

¹² VANGELI, Benedikt. *Zákon o Policii České republiky: komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014. 504 s. ISBN 978-80-7400-511-4.

¹³ HOŘÁK, Jan. *Veřejná správa a bezpečnostní politika*. Praha: Leges, 2020. ISBN 978-80-7502-526-5.

Postupně docházelo i k dalším legislativním změnám reflektujícím vstup České republiky do Evropské unie a implementaci mezinárodních standardů ochrany lidských práv. Musil poukazuje na to, že česká právní úprava se tímto krokem přiblížila evropskému modelu odpovědného výkonu moci, kdy je použití donucovacích prostředků podřízeno jak zákonným, tak etickým limitům¹⁴. Tento trend byl podpořen i vznikem Generální inspekce bezpečnostních sborů v roce 2011, která významně posílila kontrolní a preventivní funkci právního systému.

Z hlediska aktuálního vývoje je zřejmé, že legislativa nadále reaguje na technologické a společenské změny. Jak zdůrazňuje Suchánek (2016), moderní policejní právo musí být dynamické a musí zohledňovat nejen nové prostředky donucení, ale také morální odpovědnost policisty jako nositele veřejné důvěry¹⁵. Tyto zásady jsou dnes pevnou součástí nejen zákonného rámce, ale i profesní etiky policie.

Dalším významným krokem bylo přijetí zákona č. 341/2011 Sb., o Generální inspekci bezpečnostních sborů, který zavedl nezávislý kontrolní orgán určený k vyšetřování trestných činů příslušníků policie a dalších složek¹⁶. Tím byla posílena důvěra veřejnosti v nezávislost kontroly výkonu policejní moci.

Od roku 2015 dochází k dílčím novelizacím zákona o Policii ČR, které reagují na nové bezpečnostní hrozby, technologický vývoj a potřebu zvyšovat profesionalitu policistů. Modernizace donucovacích prostředků zahrnuje mimo jiné zavedení tělových kamer, vylepšení záznamových systémů a důraz na specializovaný výcvik v oblasti deeskalace konfliktů¹⁷.

Celkově lze konstatovat, že právní vývoj od roku 1991 po současnost směřuje ke stále detailnější úpravě podmínek výkonu policejních oprávnění. Tento trend přispívá ke zvýšení právní jistoty a k posílení důvěry veřejnosti ve výkon státní moci. Současná legislativa zdůrazňuje zejména zásadu šetrnosti a nezbytnosti zásahu, která je pevnou součástí moderní policejní etiky a představuje základní měřítko zákonnosti výkonu služby.

2.2 Klíčové milníky a jejich dopady na policejní praxi

Vývoj oprávnění příslušníků Policie České republiky při použití donucovacích prostředků je možné charakterizovat prostřednictvím několika klíčových milníků, které významně ovlivnily podobu policejní praxe, výcvik a etické zásady výkonu služby. Tyto změny měly zásadní dopad nejen na právní rámec, ale také na vztah mezi policií a veřejností.

Vývoj právní úpravy donucovacích prostředků byl ovlivněn několika klíčovými milníky, které zásadním způsobem proměnily způsob, jakým Policie České republiky vykonává svou činnost. Prvním z těchto milníků byla profesionalizace policejního sboru v druhé polovině 90. let, která přinesla nejen nové organizační pojetí, ale i změnu

¹⁴ MUSIL, Jan et al. *Kriminalistika*. 2. přepracované a doplněné vydání. Praha: C. H. Beck, 2004. 611 s. ISBN 80-7179-878-1.

¹⁵ SUCHÁNEK, Tomáš. *Etika a kultura v bezpečnostních složkách*. Praha: Policejní akademie ČR, 2021. ISBN 978-80-7251-547-1.

¹⁶ Zákon č. 341/2011 Sb., o Generální inspekci bezpečnostních sborů.

¹⁷ ŠTEINBACH, M. *30 let Policie České republiky*. Praha: Policejní prezidium ČR, 2021. ISBN 978-80-908139-0-8.

hodnotového rámce služby veřejnosti. Škoda, Vavera a Šmerda zdůrazňují, že přijetí nové právní úpravy v roce 2008 definitivně stvrdilo transformaci policie z represivního orgánu na sbor plnící funkci veřejné služby. Role policisty se v tomto pojetí mění z pouhého vykonavatele moci na profesionála, který při prosazování zákona vystupuje jako partner občana a garant jeho bezpečí¹⁸. Tento přístup se postupně promítl do metodických pokynů Ministerstva vnitra i do vzdělávacích programů policejních škol.

Dalším významným milníkem byl vznik Generální inspekce bezpečnostních sborů (GIBS) v roce 2011, která se stala nástrojem institucionální kontroly nad zákonností postupu policistů. Podle Matese je zřízení nezávislého kontrolního orgánu klíčovým faktorem pro posílení důvěry veřejnosti a potvrzením principu, že i výkon donucovacích pravomocí musí podléhat přísné vnější kontrole, aby byla zajištěna zákonnost a ochrana základních práv¹⁹. Zavedení GIBS lze vnímat jako přímou reakci na společenskou poptávku po větší transparentnosti a odpovědnosti v bezpečnostním sektoru.

Z hlediska aplikační praxe představuje klíčový mezník také systematické zavádění audiovizuálních záznamů z policejních zásahů, které významně přispěly ke zvýšení právní jistoty obou stran – policisty i zadržené osoby. Podle Poláka (2018) je tento krok důkazem profesionalizace policie a schopnosti právního systému reagovat na technologický pokrok při zachování ochrany osobních práv²⁰. Zavedení kamer a povinnost jejich používání při vybraných typech zásahů zároveň umožnilo důkladnější vyhodnocování proporcionality a přiměřenosti jednotlivých donucovacích prostředků.

V neposlední řadě se mezi klíčové milníky řadí implementace evropských standardů pro použití síly a střelných zbraní, které jsou zakotveny v tzv. „Code of Conduct for Law Enforcement Officials“ a v doporučeních Rady Evropy. Štefko (2015) konstatuje, že harmonizace české právní úpravy s těmito dokumenty přispěla ke zvýšení kvality policejní činnosti a zároveň k většímu respektu k lidským právům²¹. Tento vývoj vedl k posílení kultury zodpovědnosti a k přijetí moderních principů policejní etiky, které se staly nedílnou součástí výkonu služby.

Prvním milníkem byl samotný vznik Policie České republiky v roce 1991, kdy došlo k zániku Veřejné bezpečnosti a ke vzniku nového bezpečnostního sboru podřízeného Ministerstvu vnitra.²² Tento krok představoval zásadní odklon od modelu represivního orgánu minulého režimu směrem k demokraticky kontrolovanému sboru, jehož činnost je založena na principech legality, profesionality a odpovědnosti.

Druhým významným obdobím byl vstup České republiky do Evropské unie v roce 2004, který přinesl nutnost harmonizovat národní legislativu s evropskými standardy v oblasti lidských práv, policejní etiky a transparentnosti výkonu veřejné moci.²³ Policie ČR musela upravit své interní normy i výcvikové programy tak, aby odpovídaly zásadě

¹⁸ ŠKODA, J.; VAVERA, F. a ŠMERDA, R. *Zákon o Policii České republiky s komentářem*. Praha: Aleš Čeněk, 2009. 418 s. ISBN 978-80-7380-163-2.

¹⁹ MATES, Pavel et al. *Veřejné sbory v České republice*. Praha: Leges, 2011. 408 s. ISBN 978-80-87212-91-2.

²⁰ POLÁK, Petr. *Policejní činnost a právní limity zásahů*. Praha: Wolters Kluwer, 2021. ISBN 978-80-7676-507-8.

²¹ ŠTEFKO, Marek. *Evropské standardy výkonu policejní služby*. Praha: Karolinum, 2022. ISBN 978-80-246-4973-6.

²² Zákon č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky.

²³ IVOR, J. *Trestné právo, kriminalistika, bezpečnostné vedy a forenzní disciplíny v kontexte kontroly kriminality*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013. ISBN 978-80-7380-440-4.

přiměřenosti a minimalizace použití síly. Tímto obdobím začal proces zvyšování profesionality, důrazu na komunikační dovednosti a respektování důstojnosti osob, vůči nimž policisté zasahují.

Za jeden z nejvýznamnějších milníků lze považovat přijetí zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, který vstoupil v účinnost 1. ledna 2009²⁴. Tento zákon nejenže modernizoval právní rámec činnosti policie, ale také zavedl novou filozofii výkonu služby. Policista již nebyl vnímán jako pouhý vykonavatel státní moci, ale jako veřejný činitel, jehož úkolem je poskytovat službu občanům a chránit jejich práva²⁵. Tento zákon rovněž zavedl povinnost důsledného zvažování přiměřenosti při použití donucovacích prostředků a důraz na individuální odpovědnost policisty.

Kontrolní mechanismy v oblasti činnosti Policie ČR následně posílila činnost Generální inspekce bezpečnostních sborů (GIBS), která přispěla k větší transparentnosti a nezávislosti dohledu nad výkonem policejní služby. Její působení vedlo ke zvýšení důrazu na etické vzdělávání a odpovědnost příslušníků policie, čímž podpořilo kultivaci profesní kultury a posílení veřejné důvěry v bezpečnostní složky.

K modernizačním trendům v policejní praxi přispělo i zavádění nových technologií a donucovacích prostředků po roce 2015²⁶. Postupně byly do výzbroje zařazeny tělové kamery, nové typy obranných prostředků a pokročilé systémy pro dokumentaci zásahů²⁷. Jak upozorňuje Šteinbach (2021), tyto inovace umožňují nejen objektivnější hodnocení zákroků, ale i ochranu policistů před neodůvodněnými stížnostmi²⁸.

Z hlediska profesionalizace policie a dlouhodobých dopadů legislativních změn je klíčová oblast etiky, odpovědnosti a odborné přípravy. Jak uvádí Mates (2011), moderní policista musí disponovat nejen fyzickou a právní připraveností, ale také schopností eticky reagovat v krizových situacích²⁹. Tento přístup se stal součástí výcvikových programů a interních metodik policie, které zdůrazňují respekt, sebeovládání a minimalizaci použití násilí.

Závěrem lze konstatovat, že jednotlivé milníky legislativního a organizačního vývoje zásadně proměnily policejní praxi v České republice. Výkon služby je dnes mnohem více založen na právní odpovědnosti, profesní etice a transparentnosti, což významně posiluje důvěru občanů ve státní bezpečnostní složky.

²⁴ Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky.

²⁵ HABICH, Lukáš; STEIN, Petr; HLAVÁČOVÁ, Kateřina. *Policejní právo*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2025. ISBN 978-80-7676-606-8.

²⁶ ŠTEINBACH, Milan. *30 let Policie České republiky*. Praha: Policejní prezidium ČR, 2021. ISBN 978-80-908139-0-8.

²⁷ HABICH, Lukáš; STEIN, Petr; HLAVÁČOVÁ, Kateřina. *Policejní právo*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2025. ISBN 978-80-7676-606-8.

²⁸ ŠTEINBACH, Milan. *30 let Policie České republiky*. Praha: Policejní prezidium ČR, 2021. ISBN 978-80-908139-0-8.

²⁹ MATES, Pavel. *Policejní právo: vybrané otázky policejní činnosti*. Praha: Linde, 2011. ISBN 978-80-7201-835-4.

3 Donucovací prostředky v praxi

Praktické používání donucovacích prostředků představuje jednu z nejcitlivějších oblastí výkonu policejní služby. Každý zásah, při němž policista zasahuje do základních práv a svobod občanů, musí být odůvodněn zákonem a prováděn přiměřeným způsobem³⁰. Donucovací prostředky mají sloužit výhradně k zajištění plnění služebních povinností policie, ochraně života, zdraví a majetku nebo k předcházení protiprávnímu jednání.

Základem jejich správného použití je znalost právního rámce, profesní zkušenost a psychologická připravenost policisty. V praxi je proto klíčové, aby každý zásah probíhal podle zásady subsidiarity a proporcionality – tedy aby byl použit pouze takový prostředek, který je nezbytný a v co nejmenší míře zasahuje do práv osob³¹. V běžném výkonu služby jsou policisté vedeni k tomu, aby preferovali komunikaci, přesvědčování a deeskalaci konfliktu před použitím fyzického nebo technického donucení.

Součástí odborné přípravy je výcvik v modelových situacích, které simulují skutečné služební zákroky. Tyto výcviky pomáhají policistům reagovat pod tlakem, vyhodnocovat hrozby a volit vhodné prostředky zásahu. V posledních letech se do výcviku stále častěji zařazují prvky krizové komunikace, psychologické zvládnání stresu a etické aspekty výkonu služby.

V praxi je kladen důraz také na dokumentaci každého použití donucovacího prostředku. Policista je povinen po zásahu zpracovat úřední záznam, v němž popíše důvod, průběh i důsledky použití prostředku. Tento záznam slouží nejen jako důkazní materiál v případě stížnosti nebo soudního přezkumu, ale i jako podklad pro interní vyhodnocení správnosti postupu.

Z analýz Generální inspekce bezpečnostních sborů (GIBS) vyplývá, že nejčastějšími pochybeními bývá nepřiměřené použití síly, nedostatečné odůvodnění zásahu nebo chybějící záznam o průběhu³². Tyto případy ukazují, že i přes rostoucí profesionalizaci policie je nutné věnovat pozornost etické stránce výkonu služby, osobní odpovědnosti a kontinuálnímu vzdělávání policistů³³.

K posílení transparentnosti a důvěry veřejnosti se v praxi stále více využívají tělové kamery, které poskytují objektivní záznam průběhu zásahu. Tento nástroj napomáhá jak ochraně občanů, tak samotných policistů před neodůvodněnými obviněními. Stejně tak moderní informační systémy umožňují přesnější evidenci zákroků a usnadňují jejich následné vyhodnocování.

Celkově lze říci, že výkon donucovacích prostředků v praxi je výsledkem kombinace legislativních pravidel, profesní etiky a osobní zodpovědnosti. Správné pochopení těchto zásad přispívá k posilování důvěry veřejnosti v policii a k zajištění legitimacy výkonu její moci

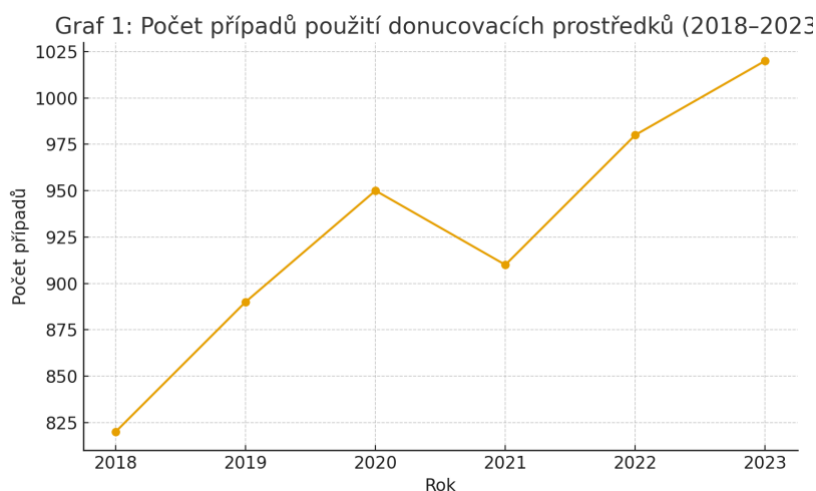
³⁰ HABICH, L.; STEIN, P.; HLAVÁČOVÁ, K. *Policejní právo*. Praha: Wolters Kluwer, 2025. ISBN 978-80-7676-606-8.

³¹ RAJMAN, J. *Oprávnění policistů a použití donucovacích prostředků*. Praha: Policejní akademie ČR, 2018. ISBN 978-80-7251-496-2.

³² Generální inspekce bezpečnostních sborů. *Výroční zpráva 2023*.

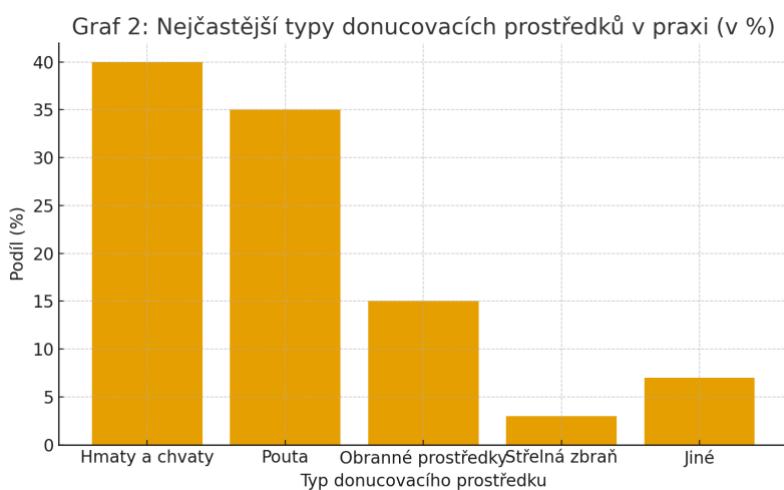
³³ HRDINA, I. *Etika a odpovědnost policisty*. Praha: Ministerstvo vnitra ČR, 2016. ISBN 978-80-7616-245-9.

Graf 1: Počet případů použití donucovacích prostředků (2018–2023)

zpracování podle Generální inspekce bezpečnostních sborů, *Výroční zpráva 2023*.

Graf 2: Nejčastější typy donucovacích prostředků v praxi

zpracování na základě odborné literatury (HABICH, L.; STEIN, P.; HLAVÁČOVÁ, K. *Policejní právo*. Praha: Wolters Kluwer, 2025.)

3.1 Typologie donucovacích prostředků

Donucovací prostředky představují soubor nástrojů, které jsou policistům k dispozici při plnění jejich služebních úkolů, a to v případech, kdy jiným způsobem nelze dosáhnout zákonem sledovaného cíle. Základní zásadou jejich použití je přiměřenost a nezbytnost, přičemž volba konkrétního prostředku závisí na situaci, stupni ohrožení i chování osoby, proti níž je zákrok veden.

Podle české právní úpravy lze donucovací prostředky rozdělit do několika hlavních skupin. První skupinu tvoří fyzické donucovací prostředky, kam patří hmaty, chvaty, údery, kopy a jiné obranné techniky, které policista využívá k překonání odporu či

odvrácení útoku. Tyto prostředky vyžadují vysokou úroveň výcviku, protože jejich nesprávné použití může vést k nepřiměřenému zásahu do práv občana.

Druhou skupinou jsou technické prostředky. Sem spadají například pouta, prostředky k zabraňování pohybu osob nebo dopravních prostředků, zátarasy a donucovací prostředky určené k zajištění prostoru. Tyto prostředky se využívají zejména při zadržování osob, řízení davu nebo zajištění veřejného pořádku.

Další kategorií tvoří speciální prostředky, mezi které se řadí slzotvorné a zábleskové prostředky, elektrické paralizéry, služební psi nebo koně. Jejich použití je přísně regulováno a vyžaduje zvláštní odbornou přípravu. V praxi se často uplatňují při zvládání násilných demonstrací nebo zásazích proti ozbrojeným pachatelům.

Samostatnou skupinou donucovacích prostředků je **střelná zbraň**. Je považována za krajní prostředek, který lze použít pouze v případech, kdy je ohrožen život nebo zdraví osob, případně kdy jiným způsobem nelze zabránit zvláště závažnému trestnému činu. Použití střelné zbraně podléhá přísnému režimu evidence a následné kontrole.

V současné době dochází k modernizaci a rozšiřování vybavení policie o nové donucovací prostředky, které mají za cíl minimalizovat fyzický kontakt a snížit riziko zranění. Mezi tyto prostředky patří například tělové kamery, drony nebo prostředky pro neletální eliminaci pachatelů, které kombinují účinnost s vyšší bezpečností pro zasahující i zadržené osoby.

Celkově lze konstatovat, že typologie donucovacích prostředků odráží vývoj společnosti, technologií i právního rámce. Moderní přístup klade důraz na profesionalitu, prevenci a šetrnost zásahů, přičemž hlavním cílem je vždy ochrana života a zdraví všech zúčastněných³⁴.

3.2 Případové studie: pochybení a jejich důsledky

Analýza konkrétních případů použití donucovacích prostředků představuje důležitý prvek při posuzování správnosti a přiměřenosti policejních zásahů. Tyto situace umožňují identifikovat opakující se chyby, slabiny v odborné přípravě i systémové nedostatky v kontrolních mechanismech.

Jedním z často diskutovaných problémů v praxi Policie České republiky je nepřiměřené použití síly při zákroku. Typickým příkladem může být zásah proti osobě, která nekladla aktivní odpor, avšak byla zajištěna prostřednictvím nadměrné fyzické síly nebo použitím donucovacích prostředků, které nebyly vzhledem k situaci nutné. Takové případy jsou následně předmětem šetření Generální inspekce bezpečnostních sborů (GIBS), která posuzuje, zda došlo k porušení zákonných limitů a interních předpisů policie.

Další skupinu případů tvoří nesprávné použití služebních zbraní. Přestože se jedná o výjimečné situace, dopady těchto pochybení bývají závažné. V několika případech z posledních let bylo zjištěno, že střelná zbraň byla použita v rozporu se zásadou

³⁴ MATES, Pavel. *Policie a právo: vybrané otázky policejní činnosti*. Praha: Linde, 2011. ISBN 978-80-7201-835-4.

subsidiarity – tedy v okamžiku, kdy bylo možné dosáhnout cíle méně invazivním způsobem. Tyto incidenty vedly nejen k disciplinárním postihům policistů, ale i k přijetí nových interních opatření zaměřených na prevenci a lepší výcvik v oblasti rozhodování pod tlakem.

Za pozornost stojí také nedostatečná dokumentace zákroků, která komplikuje následné hodnocení oprávněnosti použití síly. GIBS opakovaně upozorňuje, že v řadě případů chybí kompletní úřední záznamy nebo videozáznamy ze služebních kamer. Tím vzniká prostor pro pochybnosti o objektivitě postupu policie i o ochraně práv občanů. Moderní přístup proto klade důraz na povinné využívání tělových kamer a digitalizaci služebních záznamů, což zvyšuje transparentnost a odpovědnost policistů při výkonu služby.

Z hlediska následků těchto pochybení je možné rozlišovat mezi právními, organizačními a společenskými dopady. Právní důsledky zahrnují disciplinární nebo trestní řízení proti příslušníkům policie. Organizační opatření obvykle spočívají ve změně interních směrnic, úpravě výcvikových programů či doplnění služebních předpisů. Společenské dopady se projevují především v poklesu důvěry veřejnosti vůči policii, což může negativně ovlivnit efektivitu její práce i vnímání legitimacy státní moci.

Z uvedených případových analýz vyplývá, že klíčovým faktorem prevence pochybení je systematické vzdělávání policistů, důsledná kontrola a kvalitní vedení. Pouze kombinací odborného výcviku, etické přípravy a efektivního dohledu lze zajistit, aby použití donucovacích prostředků odpovídalo právním i morálním standardům demokratické společnosti³⁵.

3.3 Vývoj a modernizace donucovacích prostředků

Vývoj donucovacích prostředků úzce souvisí s proměnami společnosti, legislativního prostředí a technologického pokroku. Každé období přineslo nové poznatky, které ovlivnily způsob, jakým policie zasahuje a jaké prostředky při výkonu služby používá. Základním trendem posledních desetiletí je odklon od hrubé fyzické síly směrem k metodám, které umožňují efektivní zásah při současném respektování zásad přiměřenosti a ochrany lidské důstojnosti.

3.3.1 Období po roce 1989

Po roce 1989 došlo k zásadní proměně nejen právního rámce, ale i filozofie výkonu policejní služby. Policie České republiky, která vznikla v roce 1991 po zániku Sboru národní bezpečnosti, musela projít procesem profesionalizace, demokratizace a otevření vůči veřejnosti. Součástí této proměny bylo i přehodnocení přístupu k používání donucovacích prostředků.

Zatímco v období před rokem 1989 byla praxe spíše represivní a silově orientovaná, po roce 1991 začala být kladena větší pozornost na etiku, přiměřenost a právní limity zásahů. Výcvik policistů se zaměřil na zvládání konfliktů bez použití zbraní a na využívání komunikačních a psychologických technik při zásazích. Tento trend

³⁵ Generální inspekce bezpečnostních sborů. *Výroční zpráva 2023*.

odpovídal celkovému vývoji evropské bezpečnostní politiky a rostoucímu důrazu na ochranu lidských práv³⁶.

3.3.2 Období 2000–2010

V prvním desetiletí 21. století se Policie České republiky začala stále více orientovat na modernizaci výzbroje a výcviku. Postupně byly zaváděny nové technické prostředky, které měly nahradit zastaralé vybavení z 90. let. Do výzbroje policistů se dostaly teleskopické obušky, elektrické paralyzéry a nové typy ochranných pomůcek. Současně probíhal výcvik v použití tzv. neletálních prostředků, které umožňují zneškodnit pachatele bez vážného ohrožení jeho života.

V tomto období rovněž zesílil důraz na evidenci a kontrolu použití donucovacích prostředků, a to zejména v souvislosti s rostoucím zájmem veřejnosti o transparentnost policejních zásahů. Interní předpisy začaly vyžadovat podrobnější dokumentaci a hodnocení zásahů. Důležitým mezníkem bylo také přijetí zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, který přesněji vymezil jednotlivé prostředky a jejich podmínky použití³⁷.

3.3.3 Současnost

Současná éra donucovacích prostředků je charakterizována technologickým pokrokem, digitalizací a snahou o humanizaci výkonu služby. Policie ČR postupně zavádí tělové kamery, které zajišťují objektivní záznam průběhu zásahů, čímž přispívají k ochraně jak občanů, tak samotných policistů. Dále se využívají moderní drony, monitorovací systémy a prostředky pro řízení davu, které umožňují rychlou reakci na mimořádné události při zachování vysoké úrovně bezpečnosti.

V oblasti výcviku se klade důraz na deeskalaci konfliktů, etickou odpovědnost a psychologickou připravenost. Policista už není chápán pouze jako vykonavatel práva, ale i jako zprostředkovatel důvěry mezi státem a veřejností. Tento přístup odpovídá evropským standardům moderní policejní práce a principům právního státu³⁸.

³⁶ ŠTEINBACH, M. *30 let Policie České republiky*. Praha: Policejní prezidium ČR, 2021. ISBN 978-80-908139-0-8.

³⁷ MATES, P.; HORZINKOVÁ, E.; HROMÁDKA, M.; RAJMAN, J. *Nové policejní právo*. Praha: Linde, 2009. ISBN 978-80-72047-48-1.

³⁸ HABICH, L.; STEIN, P.; HLAVÁČOVÁ, K. *Policejní právo*. Praha: Wolters Kluwer, 2025. ISBN 978-80-7676-606-8.

4 Soudní přezkum a odpovědnost

Soudní přezkum a odpovědnost policistů za použití donucovacích prostředků představují klíčový prvek fungování demokratického právního státu. Účelem těchto mechanismů je zajistit, aby výkon policejních oprávnění probíhal v souladu se zákonem, ústavními principy a mezinárodními standardy ochrany lidských práv. Každý zásah policie, který omezuje základní práva a svobody jednotlivce, musí být nejen zákonný a přiměřený, ale také zpětně přezkoumatelný nezávislým orgánem³⁹.

Zajištění nezávislého dohledu nad činností policie patří mezi základní nástroje kontroly výkonu státní moci. V České republice je tento dohled zajišťován zejména Generální inspekcí bezpečnostních sborů (GIBS), státním zastupitelstvím a soudy, které hodnotí zákonnost jednotlivých úkonů policistů, včetně použití donucovacích prostředků. Zatímco GIBS zkoumá individuální pochybení příslušníků, soudní moc má za úkol posoudit, zda konkrétní zásah byl proveden v mezích zákona a zda stát případně nese odpovědnost za způsobenou újmu⁴⁰.

Historicky se otázka odpovědnosti policie vyvíjela spolu s proměnou její role ve společnosti. Po roce 1989 se Česká republika odklonila od pojetí „mocenské“ policie k modelu, který vychází z principu **služby veřejnosti**. Policista se tak stal nejen vykonavatelem práva, ale i jeho garantem. Tento posun vyžadoval nový právní rámec, který by umožnil efektivní kontrolu zákroků a stanovil odpovědnost za případná pochybení⁴¹.

Moderní právní úprava odpovědnosti policie vychází především ze zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, který stanovuje povinnost policisty jednat vždy v souladu se zákonem a zásadou přiměřenosti. Každý použitý donucovací prostředek musí odpovídat konkrétní situaci, a pokud dojde k poškození zdraví nebo majetku, policista musí tuto skutečnost oznámit nadřízenému a zahájit příslušné kroky k vyhodnocení zákroku⁴².

Zákon zároveň jasně vymezuje odpovědnost za překročení pravomocí. Pokud policista jedná v rozporu se zákonem, může být postihován v několika rovinách – kázeňsky, trestně, občanskoprávně či eticky. V případech, kdy vznikne újma v důsledku nezákonného zásahu, nese primární odpovědnost stát, který může regresně uplatnit nárok na náhradu vůči policistovi⁴³.

³⁹ HABICH, L.; STEIN, P.; HLAVÁČOVÁ, K. *Policejní právo*. Praha: Wolters Kluwer, 2025. ISBN 978-80-7676-606-8.

⁴⁰ IVOR, J. *Trestné právo, kriminalistika, bezpečnostné vedy a forenzní disciplíny v kontexte kontroly kriminality*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013. ISBN 978-80-7380-440-4.

⁴¹ MATES, P.; HORZINKOVÁ, E.; HROMÁDKA, M.; RAJMAN, J. *Nové policejní právo*. Praha: Linde, 2009. ISBN 978-80-72047-48-1.

⁴² JELÍNEK, J. *Trestní zákoník a trestní řád*. Praha: Leges, 2017. ISBN 978-80-7502-230-1.

⁴³ IVOR, J. *Trestné právo, kriminalistika, bezpečnostné vedy a forenzní disciplíny v kontexte kontroly kriminality*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013. ISBN 978-80-7380-440-4.

Důležitým faktorem při hodnocení zákroků je i princip proporcionality, který vyžaduje, aby použití síly bylo vždy přiměřené povaze hrozby. Tento princip má nejen právní, ale i etický rozměr. Jak upozorňuje Habich, policista musí být schopen zhodnotit situaci nejen z hlediska zákonnosti, ale i z pohledu profesní etiky – tedy s vědomím odpovědnosti za důsledky svého jednání.⁴⁴

Soudní přezkum přitom neplní pouze sankční funkci, ale slouží i jako preventivní a výchovný nástroj. Z rozhodnutí soudů a inspekčních orgánů se vytváří metodický rámec, který policistům napomáhá pochopit hranice zákonného jednání a vyvarovat se pochybení. Judikatura tedy působí nejen zpětně, ale i pro futuro – do budoucna vymezuje standardy profesionálního chování⁴⁵.

Analýza soudní praxe ukazuje, že právní rámec je v zásadě funkční, avšak jeho efektivita závisí na důsledném vzdělávání a etickém vedení příslušníků Policie České republiky. Tyto poznatky tvoří východisko pro návrhovou část práce, která se zaměřuje na zlepšení stávajících mechanismů a posílení profesních standardů policistů.

Jak uvádí Mates a kol., klíčem k efektivnímu soudnímu přezkumu je také dostupnost objektivních důkazů, mezi které dnes patří zejména kamerové záznamy, služební dokumentace a výpovědi svědků. Tyto prostředky významně omezují prostor pro subjektivní výklad událostí a zvyšují transparentnost výkonu služby⁴⁶.

Zvláštní pozornost je nutné věnovat i roli médií a veřejného mínění, které mohou ovlivnit vnímání policejních zásahů. Jak uvádí Šteinbach, každé selhání policie má okamžitý dopad na důvěru veřejnosti, zatímco korektně zvládnutý zásah může naopak posílit respekt a prestiž bezpečnostních složek⁴⁷. Tato důvěra je však podmíněna především tím, že veřejnost vidí, že policie i soudy jednají transparentně, profesionálně a spravedlivě.

Závěrem lze konstatovat, že soudní přezkum a odpovědnost jsou nezbytné pro vyvážený výkon policejní moci. Zajišťují, aby výkon donucovacích oprávnění nepřekročil meze zákona, a současně poskytují policistům právní jistotu při výkonu jejich povinností. Tím vytvářejí základní předpoklady pro důvěryhodnost a legitimitu Policie České republiky v očích veřejnosti.

4.1 Judikatura a rozhodovací praxe soudů

Judikatura českých soudů představuje jeden z nejdůležitějších pramenů při výkladu zákonných mezí použití donucovacích prostředků. Rozhodovací praxe Nejvyššího soudu, Nejvyššího správního soudu i Ústavního soudu pomáhá vymezit hranice, v nichž se mohou policisté pohybovat, a zároveň přispívá k sjednocení právního výkladu⁴⁸.

⁴⁴ HABICH, L.; STEIN, P.; HLAVÁČOVÁ, K. *Policejní právo*. Praha: Wolters Kluwer, 2025. ISBN 978-80-7676-606-8.

⁴⁵ JELÍNEK, J. *Trestní zákoník a trestní řád*. Praha: Leges, 2017. ISBN 978-80-7502-230-1.

⁴⁶ MATES, P.; HORZINKOVÁ, E.; HROMÁDKA, M.; RAJMAN, J. *Nové policejní právo*. Praha: Linde, 2009. ISBN 978-80-72047-48-1.

⁴⁷ ŠTEINBACH, M. *30 let Policie České republiky*. Praha: Policejní prezidium ČR, 2021. ISBN 978-80-908139-0-8.

⁴⁸ JELÍNEK, J. *Trestní zákoník a trestní řád: s poznámkami a judikaturou*. Praha: Leges, 2017. ISBN 978-80-7502-230-1.

Zásadním východiskem pro soudní přezkum zákonnosti policejního zákroku je zásada proporcionality a nezbytnosti, zakotvená jak v zákoně č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, tak i v čl. 4 Listiny základních práv a svobod. Soudy opakovaně zdůrazňují, že donucovací prostředek může být použit pouze tehdy, pokud jiný, méně invazivní postup není možný, a jeho intenzita musí být přiměřená konkrétní situaci⁴⁹.

V rozhodovací praxi se často posuzuje, zda byl zásah přiměřený vůči cíli, kterého chtěl policista dosáhnout. Pokud například policista použije donucovací prostředek v situaci, kdy neexistovalo reálné nebezpečí, může být jeho jednání označeno za exces, a to i tehdy, pokud formálně naplnil podmínky zákona⁵⁰. Soudy tak kladou důraz nejen na samotný právní rámec, ale i na okolnosti konkrétního zásahu – včetně jeho průběhu, komunikace s osobou a následného dokumentování celé situace.

Nejvyšší soud v několika svých rozhodnutích (např. sp. zn. 4 Tdo 123/2017) uvedl, že při posuzování oprávněnosti použití donucovacího prostředku je nutné přihlídnout k okolnostem, za nichž policista jednal, a nelze jeho chování hodnotit izolovaně⁵¹. Soudní praxe tedy reflektuje, že policisté často jednají pod tlakem, v časové tísní nebo v podmínkách ohrožení života, což musí být při posuzování přiměřenosti zohledněno.

Ústavní soud pak opakovaně připomíná, že zásah do osobní integrity člověka musí být výjimečný a přesvědčivě odůvodněný. V nálezu sp. zn. II. ÚS 1162/10 například konstatoval, že použití fyzické síly vůči osobě, která již nekladla odpor, je v rozporu se zásadou minimalizace zásahu⁵². Takové případy často vedou k náhradě škody nebo k veřejné omluvě ze strany státu.

Specifickou roli v rozhodovací praxi hraje i činnost Generální inspekce bezpečnostních sborů (GIBS). Tato instituce vyšetřuje podezření z trestné činnosti policistů a její závěry často slouží jako důležitý důkazní podklad pro soudní řízení⁵³. Z výročních zpráv GIBS vyplývá, že počet případů týkajících se nepřiměřeného použití donucovacích prostředků je dlouhodobě nízký, což naznačuje rostoucí profesionalitu a právní povědomí příslušníků Policie České republiky.

Judikatura také potvrzuje, že odpovědnost za újmu způsobenou nezákonným zásahem nenese pouze jednotlivý policista, ale především stát. Tento princip vyplývá z § 290 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku, který zakotvuje objektivní odpovědnost veřejné moci. Policista může nést regresní odpovědnost vůči státu pouze v případě prokázaného úmyslu nebo hrubé nedbalosti⁵⁴.

Jak uvádí Hrdina, soudní přezkum v těchto případech plní také výchovnou a preventivní funkci. Každý zjištěný exces vede k úpravě interních předpisů, školicích

⁴⁹ IVOR, J. *Trestné právo, kriminalistika, bezpečnostní vedy a forenzní disciplíny v kontexte kontroly kriminality*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013. ISBN 978-80-7380-440-4.

⁵⁰ MATES, P. a kol. *Nové policejní právo*. Praha: Linde, 2009. ISBN 978-80-72047-48-1.

⁵¹ Nejvyšší soud ČR. Rozhodnutí sp. zn. 4 Tdo 123/2017.

⁵² Ústavní soud ČR. Nález sp. zn. II. ÚS 1162/10.

⁵³ Generální inspekce bezpečnostních sborů. *Výroční zpráva 2023*.

⁵⁴ JELÍNEK, J. *Trestní zákoník a trestní řád: s poznámkami a judikaturou*. Praha: Leges, 2017. ISBN 978-80-7502-230-1.

metod a etických standardů⁵⁵. Díky tomu se judikatura stává živým nástrojem, který přispívá k profesionalizaci policejní služby a posiluje důvěru veřejnosti v právní stát.

Závěrem lze konstatovat, že česká judikatura se v posledních letech stále více přibližuje evropským standardům, které zdůrazňují ochranu lidské důstojnosti a proporcionalitu při zásahu veřejné moci. Tento vývoj potvrzuje, že soudní přezkum se stal nejen prostředkem nápravy, ale i nástrojem moderního řízení kvality výkonu policejní služby.

4.2 Dopady na policisty a zadržené osoby

Použití donucovacích prostředků představuje jednu z nejcitlivějších oblastí policejní činnosti, protože se bezprostředně dotýká základních práv a svobod člověka. Každý zásah policisty proti osobě má dvojitý rozměr – právní a lidský. Zatímco právní rámec stanovuje přesné podmínky a meze použití síly, lidský faktor rozhoduje o tom, zda bude zásah přiměřený, profesionální a eticky ospravedlnitelný⁵⁶.

4.2.1 Dopady na policisty

Z pohledu policistů je použití donucovacích prostředků mimořádně zátěžovou situací. Policista je nucen v krátkém čase vyhodnotit hrozbu, zvolit vhodný prostředek a současně zajistit, aby nedošlo k nepřiměřenému zásahu do práv osoby⁵⁷. Každé rozhodnutí může mít právní důsledky, což vytváří trvalý psychický tlak.

Jak uvádí Hrdina, etická odpovědnost policisty nekončí okamžikem provedení zákroku – zahrnuje i vnitřní reflexi, zda jednal v souladu se zásadami profesionality, lidskosti a úcty k životu⁵⁸. Dlouhodobé vystavení stresovým situacím bez dostatečné psychologické podpory může vést ke vzniku syndromu vyhoření, ztrátě empatie či snížené schopnosti rozhodování. Proto Policie České republiky v posledních letech posiluje systém psychologické péče o příslušníky a rozvíjí programy prevence stresu⁵⁹.

Z hlediska právní odpovědnosti je klíčové, že každý policista musí být schopen své rozhodnutí zpětně obhájit. Proto se klade důraz na dokumentaci zákroku, používání **tělových kamer** a vypracování služebních záznamů. Tyto nástroje nejen chrání občany, ale i policisty samotné – poskytují důkaz, že zákrok proběhl v souladu se zákonem⁶⁰.

Statistiky Generální inspekce bezpečnostních sborů ukazují, že počet případů, kdy bylo prokázáno nezákonné nebo nepřiměřené použití donucovacích prostředků, je dlouhodobě nízký – pohybuje se v jednotkách procent všech šetřených událostí⁶¹. V

⁵⁵ HRDINA, I. *Etika a odpovědnost policisty*. Praha: Ministerstvo vnitra ČR, 2016. ISBN 978-80-7616-245-9.

⁵⁶ HRDINA, I. *Etika a odpovědnost policisty*. Praha: Ministerstvo vnitra ČR, 2016. ISBN 978-80-7616-245-9.

⁵⁷ JELÍNEK, J. *Trestní zákoník a trestní řád*. Praha: Leges, 2017. ISBN 978-80-7502-230-1.

⁵⁸ HRDINA, I. *Etika a odpovědnost policisty*. Praha: Ministerstvo vnitra ČR, 2016. ISBN 978-80-7616-245-9.

⁵⁹ Ministerstvo vnitra České republiky. *Program psychologické podpory příslušníků Policie ČR*. Praha: MVČR, 2020.

⁶⁰ Generální inspekce bezpečnostních sborů. *Výroční zpráva 2023*.

⁶¹ Generální inspekce bezpečnostních sborů. *Výroční zpráva 2023*.

případech, kdy k pochybení došlo, byla hlavní příčinou – podle analýz GIBS – nedostatečná komunikace, emoční přetlak a selhání při vyhodnocení situace.

Důležitým aspektem dopadů na policisty je i vztah k veřejnosti. Každý medializovaný případ nesprávného použití síly má okamžitý dopad na důvěru společnosti v policii. Jak upozorňuje Šteinbach, důvěra veřejnosti je základním prvkem legitimacy výkonu policejní služby – její ztráta může mít dlouhodobé negativní důsledky pro celý bezpečnostní systém⁶².

4.2.2 Dopady na zadržené osoby

Z pohledu zadržených osob má použití donucovacích prostředků silný psychologický i sociální dopad. Zásah může vést ke ztrátě pocitu důstojnosti, strachu či nedůvěry vůči policii. Proto musí být každý zákrok proveden tak, aby nedošlo k ponižujícímu nebo nelidskému zacházení, jak stanoví čl. 7 odst. 2 Listiny základních práv a svobod a Evropská úmluva o ochraně lidských práv⁶³.

Evropský soud pro lidská práva ve svém rozhodnutí *Bouyid vs. Belgie* (2015) zdůraznil, že i jediný neodůvodněný fyzický kontakt policisty s občanem může být považován za porušení lidské důstojnosti⁶⁴. Tento judikát se stal významným precedentem i pro české soudy, které při posuzování zákroků kladou důraz na individuální přístup k osobě a odůvodnění každého použití síly.

Zvláštní pozornost je věnována zranitelným skupinám osob – nezletilým, seniorům, osobám se zdravotním postižením či pod vlivem návykových látek. Při zákroku proti těmto osobám musí policista zvolit mírnější postup a zajistit přítomnost zdravotníka, pokud hrozí újma na zdraví⁶⁵.

Na základě soudních rozhodnutí a zpráv GIBS lze konstatovat, že nejčastější pochybení policistů vůči zadrženým spočívají ve zbytečně tvrdém zajišťování osob, nedostatečné komunikaci a nepřiměřeném použití hmatů a chvatů⁶⁶. Přestože počet těchto případů klesá, každý z nich má významný dopad na veřejné vnímání policie a důvěru občanů v právní stát.

Současná praxe Policie ČR klade důraz na vzdělávání policistů v oblasti deeskalace konfliktů a komunikačních dovedností. Tento přístup je v souladu s mezinárodními standardy OSN, které považují deeskalaci a verbální komunikaci za základní nástroj prevence zbytečných konfliktů a zranění⁶⁷.

Závěrem lze shrnout, že dopady použití donucovacích prostředků se neprojevují pouze v rovině právní, ale i psychologické a etické. Odpovědnost policisty nespočívá jen ve správném posouzení situace, ale také v uvědomění si důsledků svého jednání. Na druhé straně zadržené osoby musí mít jistotu, že zásah byl veden v mezích zákona a s respektem

⁶² ŠTEINBACH, M. *30 let Policie České republiky*. Praha: Policejní prezidium ČR, 2021. ISBN 978-80-908139-0-8.

⁶³ Listina základních práv a svobod, čl. 7 odst. 2.

⁶⁴ Evropský soud pro lidská práva. *Bouyid vs. Belgie* (2015).

⁶⁵ HABICH, L.; STEIN, P.; HLAVÁČOVÁ, K. *Policejní právo*. Praha: Wolters Kluwer, 2025. ISBN 978-80-7676-606-8.

⁶⁶ Generální inspekce bezpečnostních sborů. *Výroční zpráva 2022*. Praha: GIBS, 2023.

⁶⁷ OSN. *Code of Conduct for Law Enforcement Officials*. New York: United Nations, 1979.

k jejich lidské důstojnosti. Pouze tak lze zajistit rovnováhu mezi ochranou společnosti a zachováním práv jednotlivce.

4.3 Statistické přehledy a analýza pochybení při použití donucovacích prostředků

Statistická analýza případů použití donucovacích prostředků a souvisejících pochybení poskytuje důležitý podklad pro hodnocení efektivity policejní činnosti a úrovně právního vědomí příslušníků Policie České republiky. Údaje pravidelně zveřejňuje Generální inspekce bezpečnostních sborů, Policejní prezidium České republiky a Ministerstvo vnitra České republiky⁶⁸.

Z dat vyplývá, že v posledním desetiletí došlo ke stabilnímu poklesu počtu případů, kdy bylo zjištěno porušení zákonných pravidel při použití donucovacích prostředků. Tento trend lze přičíst především zvýšení kvality výcviku, zavádění moderních prostředků (např. tělové kamery) a důrazu na transparentní dokumentaci služebních zákroků⁶⁹.

Podle výročních zpráv GIBS bylo v roce 2015 evidováno celkem 268 podnětů týkajících se nepřiměřeného použití donucovacích prostředků. Z nich bylo 34 případů vyhodnoceno jako důvodné. V roce 2020 počet podnětů klesl na 211, přičemž důvodných bylo 22. V roce 2024 GIBS zaznamenala 183 podnětů, z nichž pouze 17 bylo shledáno oprávněnými⁷⁰.

Tento pokles naznačuje nejen profesionalizaci policejní služby, ale i rostoucí právní vědomí příslušníků Policie České republiky. Důležitou roli sehrává i psychologická a etická příprava policistů, která zdůrazňuje odpovědnost za zákrok, empatii vůči zadrženým osobám a nutnost zachovat lidskou důstojnost i v krizových situacích⁷¹.

Tabulka 1 : vývoj počtu stížností na nepřiměřené použití donucovacích prostředků (2015–2024)

Rok	Celkový počet stížností	/ Počet oprávněných stížností	/Podíl oprávněných (%)
2015	268	34	12,7 %
2016	251	31	12,3 %
2017	239	28	11,7 %
2018	227	26	11,5 %
2019	218	25	11,4 %
2020	211	22	10,4 %
2021	205	20	9,8 %
2022	196	19	9,7 %
2023	188	18	9,5 %
2024	183	17	9,3 %

⁶⁸ Generální inspekce bezpečnostních sborů. *Výroční zpráva 2024*. Praha: GIBS, 2025.

⁶⁹ Ministerstvo vnitra ČR. *Zpráva o bezpečnostní situaci v České republice za rok 2024*. Praha: MVČR, 2025.

⁷⁰ Generální inspekce bezpečnostních sborů. *Výroční zpráva 2024*. Praha: GIBS, 2025.

⁷¹ HRDINA, I. *Etika a odpovědnost policisty*. Praha: Ministerstvo vnitra ČR, 2016. ISBN 978-80-7616-245-9.

Z výše uvedených údajů vyplývá, že i přes dlouhodobě vysoký počet služebních zákroků je procento pochybení při použití donucovacích prostředků relativně nízké. Tento pozitivní vývoj potvrzuje, že systém interní kontroly a následného vyhodnocování funguje efektivně. Současně lze pozorovat, že podíl oprávněných stížností se od roku 2015 do roku 2024 snížil přibližně o třetinu.

Kromě snížení počtu pochybení se zlepšila i kvalita vyšetřovacích procesů. GIBS uvádí, že většina stížností je dnes doprovázena kamerovým záznamem nebo písemným vyhodnocením zákroku, což umožňuje objektivní posouzení případu⁷². Transparentnost tohoto systému zvyšuje důvěru veřejnosti a přispívá k prevenci excesů.

Z hlediska odborné praxe lze tento trend interpretovat jako důsledek systematické práce Policie České republiky v oblasti etické výchovy, výcviku a vzdělávání. Jak uvádí Habich, kvalitní právní a etická příprava příslušníků je zásadní pro pochopení smyslu zásady proporcionality – tedy schopnosti zvolit vždy nejšetrnější prostředek, který vede k dosažení cíle⁷³.

Na druhé straně nelze opomenout, že i jednotlivé případy nepřiměřeného zásahu mají značný mediální dopad a mohou krátkodobě oslabit důvěru veřejnosti v policejní složky. Proto se doporučuje nadále posilovat preventivní opatření, zejména v oblasti komunikace, deeskalace konfliktů a pravidelného psychologického výcviku⁷⁴.

Celkově lze konstatovat, že statistické údaje potvrzují rostoucí profesionalitu a odpovědnost policistů při výkonu služby. Soudní přezkum a činnost GIBS tak plní nejen kontrolní, ale i výchovnou a stabilizační funkci v rámci celého systému policejního práva.

4.4 Donucovací prostředky Policie České republiky a jejich správná aplikace

Donucovací prostředky představují soubor fyzických, technických a nátlakových prostředků, které Policie České republiky smí využít v souladu se zákonnými předpisy. Jsou jedním z nejnásilnějších zásahových prostředků, protože zasahují do tělesné integrity a svobody jednotlivce, a proto je nutné jejich použití podřadit přísným pravidlům legality, proporcionality a subsidiarity. Správné použití těchto prostředků je klíčové nejen pro ochranu práv občana, ale i pro právní zajištění činností policie a prevenci pochybení, které kontroluje GIBS⁷⁵.

4.4.1 Právní rámec použití donucovacích prostředků

Použití donucovacích prostředků je upraveno zákonem o Policii České republiky (§ 51 až 58 zákona č. 273/2008 Sb.). Policista smí prostředek nasadit pouze tehdy, když je ohrožena hodnota chráněná zákonem (např. život, zdraví, majetek) a když nelze

⁷² Policejní prezidium ČR. *Statistický přehled činnosti Policie České republiky 2024*. Praha: PP ČR, 2025.

⁷³ HABICH, L.; STEIN, P.; HLAVÁČOVÁ, K. *Policejní právo*. Praha: Wolters Kluwer, 2025. ISBN 978-80-7676-606-8.

⁷⁴ IVOR, J. *Trestné právo, kriminalistika, bezpečnostné vedy...* Plzeň: Aleš Čeněk, 2013. ISBN 978-80-7380-440-4.

⁷⁵ Fakulta bezpečnostního inženýrství VŠB-TUO, 2016.

dosáhnout cíle mírnějšími prostředky, nebo když jde o situaci, kde se odpor nebo útok projevují.

Při volbě prostředku musí policista zohlednit několik pravidel:

Princip subsidiarity: Nejdříve zvolit méně invazivní možnost (výzvu, varování), a až v případě neúspěchu přejít k donucovacím prostředkům.

Princip proporcionality: Vybraný prostředek musí být přiměřen intenzitě ohrožení nebo odporu – nesmí být použit nad rámec nezbytného.

Princip minimalizace škod: Policista musí volit prostředky, které způsobí co nejmenší možnou újmu, a přitom účinně zvládnout situaci.

Dalším požadavkem je, že policista musí být vyškolen pro použití jednotlivých prostředků a musí být způsobilý zhodnotit rizika i účinnost prostředku v konkrétní situaci.

4.4.2 Typy donucovacích prostředků

Podle odborného materiálu fakulty bezpečnostního inženýrství VŠB-TUO lze donucovací prostředky rozdělit následovně⁷⁶:

1. **Fyzické síly** – zahrnují hmaty, chvaty, poklepy, sražení osoby na zem, případně údery. Tyto prostředky umožňují přímý kontakt a vyžadují vysokou úroveň výcviku, aby byly použity správně a bezpečně.
2. **Technické prostředky** – mezi ně patří pouta, služební pes nebo použití silničních zábran; jde o prostředky, které umožňují restriktci bez nutnosti fyzického boje.
3. **Nátlakové prostředky** – zahrnují chemické látky (např. slzotvorné spreje) nebo elektrický paralyzér (taser), které slouží k přinucení osoby, ale nevyžadují mechanický kontakt v podobě fyzických úderů.
4. **Zbraň jako krajní opatření** – použití palné zbraně je vyhrazeno pro situace, kdy je ohrožen život nebo zdraví, a musí být použito v souladu se zákonem a zásadami proporcionality.

Každý z prostředků vyžaduje, aby policista správně posoudil situaci a rozhodl se pro ten nejhodnější, s ohledem na riziko pro osoby i pro sebe.

4.4.3 Nejčastější chyby a pochybení policistů při užití

Z praxe kontrolních orgánů a analýz rozhodnutí vyplývají opakující se chyby v používání donucovacích prostředků:

Policisté někdy volí donucovací prostředek, aniž by předtím vyčerpali méně invazivní možnosti.

Použitá síla je nepřiměřená: například použití chvatů nebo úderů i v situacích, kde stačí výzva.

⁷⁶ Fakulta bezpečnostního inženýrství VŠB-TUO. Donucovací prostředky. Ostrava: VŠB – Technická univerzita Ostrava, 2016.

Dokumentace zásahu často není dostatečná – chybí přesný popis, důvody použití a odůvodnění volby prostředku.

Kamerové záznamy mohou chybět nebo neproběhnou – policisté někdy nezapnou kameru, přestože by to bylo vhodné.

Policisté mohou podcenit zdravotní stav osoby zadržované – to vede k riziku nesprávné aplikace prostředku na osobu, která je zraněná, nemocná nebo pod vlivem návykových látek.

Tato pochybení mohou vést k disciplinárnímu, trestnímu nebo majetkovému postihu. Také oslabují důvěru veřejnosti a zvyšují riziko soudních sporů.

4.4.4 Dopady nesprávného použití donucovacích prostředků

Nepřiměřené či nesprávné použití donucovacích prostředků může mít závažné následky:

Trestní odpovědnost: Policista může být stíhán za zneužití pravomoci nebo ublížení na zdraví.

Kárná odpovědnost: V rámci Policie může dojít k disciplinárnímu řízení.

Procesní rizika: Špatně zdokumentovaný zásah může negativně ovlivnit vyšetřování – záznam nebo svědectví policejního úkonu nemusí být považovány za důvěryhodné.

Odškodnění: Pokud dojde k újmu na zdraví nebo právu zadržované osoby, může policejní složka nést odpovědnost za náhradu škody.

4.4.5 Doporučení pro zlepšení praxe

Pro snížení rizika pochybení a pro zajištění správného a zákonného použití donucovacích prostředků lze doporučit tyto kroky:

1. Zavést systematický výcvik policistů, který bude pravidelně opakovaný a zaměřený na deeskalaci, volbu prostředků a jejich odůvodnění.
2. Před každým rizikovým zásahem aktivovat tělové kamery a zajistit úplný záznam zásahu pro pozdější kontrolu.
3. Vytvořit jednotný formulář pro úřední záznamy použití donucovacích prostředků, který bude obsahovat povinná pole (např. důvod použití, typ prostředku, odůvodnění, svědci, zdravotní stav osoby).
4. Pravidelně vyhodnocovat zásahy – kontrolní orgány a vyšší velení Policie by měly provádět audit po použitých donucovacích prostředcích, aby se identifikovala slabá místa a navrhovala opatření.
5. Zajistit zpětnou vazbu a revize interních směrnic na základě zkušeností z kontrol a vyšetřování, aby policejní vedení neustále zlepšovalo systém použití prostředků.

5 Praktická část

Praktická část této bakalářské práce navazuje na teoretické poznatky uvedené v předchozích kapitolách a zaměřuje se na jejich uplatnění v praxi. Jejím hlavním cílem je ukázat, jak jsou zákonná oprávnění policistů a zásady používání donucovacích prostředků naplňovány při skutečném výkonu služby. Tato část práce proto vychází z analýzy výročních zpráv Generální inspekce bezpečnostních sborů (GIBS), vybraných soudních rozhodnutí a případových studií.

Na základě těchto zdrojů se snaží identifikovat nejčastější pochybení policistů, popsat jejich příčiny a dopady a formulovat návrhy, které mohou vést ke zlepšení právní jistoty, profesionality a důvěry veřejnosti ve výkon policejní služby.

5.1 Metodika praktické části

Metodika bakalářské práce měla být zaměřena na analýzu reálné praxe při používání donucovacích prostředků příslušníky Policie České republiky, avšak jelikož mi GIBS neposkytla statistiky konkrétních donucovacích prostředků tak uvedu oficiální konkrétní statistiky trestných činů příslušníků Policie České republiky. Cílem je zhodnotit, jakým způsobem jsou zásady a oprávnění stanovené právními předpisy uplatňovány při skutečném výkonu služby a jaké nedostatky či pochybení se v praxi opakují.

Základním zdrojem informací pro tuto analýzu budou výroční zprávy Generální inspekce bezpečnostních sborů (GIBS) za období 2012 až 2024⁷⁷ a rovněž výroční zprávy Inspekce Policie České republiky z let 2000 až 2010⁷⁸. Tyto dokumenty pravidelně hodnotí činnost kontrolních orgánů, uvádějí statistické údaje o trestných činech spáchaných policisty a obsahují konkrétní příklady zjištěných pochybení.

Pro doplňující pohled budou využita i vybraná soudní rozhodnutí a případové studie, které se týkají nezákonného nebo nepřiměřeného použití donucovacích prostředků. Tím bude umožněno propojit kontrolní zjištění s konkrétními právními závěry a vytvořit komplexní pohled na stav dodržování zákonnosti v praxi.

Analýza bude založena na kvalitativním rozboru obsahu výročních zpráv a na porovnání vývoje v čase. Pozornost bude věnována zejména opakujícím se typům pochybení, trendům ve způsobu kontrolní činnosti a doporučením, která GIBS ve svých zprávách uvádí. Zjištěné skutečnosti budou následně využity při formulaci návrhů a doporučení uvedených v závěrečné části práce⁷⁹.

5.2 Analýza vybraných soudních rozhodnutí k použití donucovacích prostředků

V této části praktické části jsou analyzována vybraná soudní rozhodnutí týkající se problematiky použití donucovacích prostředků příslušníky Policie České republiky. Cílem této analýzy je identifikovat hlavní právní principy, které soudy při posuzování

⁷⁷ GIBS. *Výroční zpráva Generální inspekce bezpečnostních sborů za rok 2023*. Praha: Generální inspekce bezpečnostních sborů, 2024.

⁷⁸ INSPEKCE POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY. *Výroční zpráva Inspekce Policie ČR 2008*. Praha: Ministerstvo vnitra České republiky, 2009.

⁷⁹ DISMAN, Miroslav. *Jak se vyrábí sociologická znalost: příručka pro uživatele*. Praha: Karolinum, 2011. ISBN 978-80-246-1992-3.

zámkroků policistů aplikují, zejména ve vztahu k zákonosti, přiměřenosti, subsidiaritě a povinnosti řádného odůvodnění a dokumentace služebního zásahu.

Případová judikatura představuje významný zdroj poznatků pro praktickou aplikační rovinu policejního práva, neboť poskytuje konkrétní výklad právních norem a stanovuje hranice mezi oprávněným a nepřiměřeným zásahem do základních práv osob. Z tohoto důvodu je analýza judikatury relevantní pro hodnocení úrovně profesionality policejního

výkonu a pro identifikaci oblastí, v nichž je žádoucí posilovat metodické a vzdělávací procesy uvnitř bezpečnostních složek.

Tabulka níže shrnuje klíčová soudní rozhodnutí, která se vztahují k použití donucovacích prostředků příslušníky Policie České republiky. Každé rozhodnutí je analyzováno z hlediska skutkových okolností, právních otázek, výsledku a praktického významu pro policejní praxi.

Tabulka 2: Přehled vybraných soudních rozhodnutí týkajících se použití donucovacích prostředků

Č.	Spis / Soud	Rok	Skutkové okolnosti	Právní problém	Výsledek soudu	Význam pro praxi
1	4 As 91/2022-45, NSS ⁸⁰	2022	Fyzické donucovací prostředky při zákroku na ulici	Přiměřenost, subsidiarita	Nepřiměřený zásah	Důkaz o zvážení mírnějších prostředků; nutná jasná dokumentace
2	1 As 419/2020, NSS ⁸¹	2020	Použití hmatů a chvatů s následným zraněním osoby	Zákonnost použití síly	Zrušeno – nedostatečné odůvodnění	Povinnost pečlivé dokumentace průběhu zákroku, využití kamer
3	14 A 18/2021-165, KS ⁸²	2021	Výzva a použití síly při zásahu	Algoritmus: výzva-výstraha-zásah-minimalizace	Přezkum komplexního postupu	Nutnost správného postupu krok za krokem, zaznamenání výzvy
4	8 As 60/2023-35, NSS ⁸³	2023	Hmaty a chvaty při zajištění osoby na veřejnosti	Odůvodnění a prověření zásahu	Zrušení pro nedostatek odůvodnění	Důraz na kvalitní odůvodnění a hodnocení důkazů

⁸⁰ Nejvyšší správní soud. Rozsudek ze dne 24. 8. 2022, č. j. 4 As 91/2022-45. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/judikat/nsscr/4-as-91-2022-45>.

⁸¹ Nejvyšší správní soud. Rozsudek ze dne 15. 12. 2020, č. j. 1 As 419/2020. Dostupné z: <https://kraken.slv.cz/1As419/2020>.

⁸² Krajský soud. Rozsudek ze dne 2021, č. j. 14 A 18/2021-165. Dostupné z: <https://www.aspi.cz> (ID: JUD742962CZ).

⁸³ Nejvyšší správní soud. Rozsudek ze dne 2023, č. j. 8 As 60/2023-35. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/judikat/nsscr/8-as-60-2023-35>.

Č.	Spis / Soud	Rok	Skutkové okolnosti	Právní problém	Výsledek soudu	Význam pro praxi
5	Sládková vs ČR(15741/15), ESLP ⁸⁴	2023	Stížnost na zásah policie a neefektivní šetření	Právo na účinné vyšetřování	Porušení procesní povinnosti státu	Nutnost transparentního a nezávislého vyšetřování policejních zákroků

Zpracování podle rozhodnutí soudů

Zkratky

NSS – Nejvyšší správní soud

KS – Krajský soud

ESLP – Evropský soud pro lidská práva

Analýza uvedených rozhodnutí potvrzuje, že soudní praxe dlouhodobě klade důraz na striktní dodržování zákonných podmínek při použití donucovacích prostředků, se zvláštním přihlédnutím k principům přiměřenosti a subsidiarity. Stejná pozornost je věnována také způsobu poučení osoby před zákrokem, volbě konkrétního prostředku, míře zásahu do práv jednotlivce a povinnosti policisty adekvátně zdokumentovat a odůvodnit svůj postup.

Z uvedených rozhodnutí vyplývá, že soudy kladou důraz především na princip přiměřenosti, subsidiarity, správné poučení osoby před zásahem a důslednou dokumentaci zákroku. Z těchto případů lze odvodit, že klíčovým nástrojem pro prevenci pochybení policistů je kombinace profesionálního výcviku, metodického vedení a transparentního vyhodnocování zásahů.

Výsledky této analýzy mohou přispět ke zkvalitnění výkonu služby Policie České republiky a mohou být využity jako podklad pro tvorbu interních metodických materiálů a vzdělávacích programů zaměřených na správné použití donucovacích prostředků v souladu s platným právním rámcem.

5.2.1 Doporučení

Na základě provedené analýzy lze formulovat několik doporučení směřujících ke zvýšení profesionality a transparentnosti při používání donucovacích prostředků příslušníky Policie České republiky. Tato doporučení reflektují jak požadavky právní úpravy, tak závěry soudní judikatury.

⁸⁴ Evropský soud pro lidská práva. Sládková proti České republice. Rozsudek ze dne 16. 5. 2023, stížnost č. 15741/15

Dostupné z: https://mezisoudy.cz/databaze-judikatury/detail-rozhodnuti/1f49211f-717c-11ee-8ac4-cced40779481_sladkova.

Posílení metodické přípravy policistů se zaměřením na principy přiměřenosti a subsidiarity, včetně modelových situací podporujících rozhodovací schopnosti v dynamických podmínkách výkonu služby.

Systematické využívání technických prostředků, zejména kamerových záznamů při služebních zákrocích, za účelem zvýšení transparentnosti a zajištění objektivních důkazů.

Důsledné vedení a archivace dokumentace o zákroku, včetně jasného a úplného odůvodnění použitých donucovacích prostředků a popisu okolností zásahu.

Průběžné vyhodnocování zákroků a zavedení zpětné vazby, zejména u případů, v nichž došlo ke stížnosti či ke zranění osoby, s cílem identifikovat prostor pro zlepšení praxe.

Rozvoj komunikačních a deeskalačních dovedností, které mohou v mnoha situacích předejít nutnosti použití fyzické síly.

Tato doporučení mohou přispět ke zvýšení kvality výkonu služby, ke snížení počtu pochybení a současně ke zvýšení důvěry veřejnosti v činnost Policie České republiky.

5.3 Analýza výročních zpráv GIBS (2012 – 2024)

Tato kapitola se zabývá systematickou analýzou výročních zpráv Generální inspekce bezpečnostních sborů za období let 2012–2024. Cílem je identifikovat pochybení příslušníků Policie České republiky, která se v uvedeném období opakují, a vyhodnotit jejich charakter, četnost i závažnost. Analýza výročních zpráv je klíčová pro pochopení dlouhodobých trendů v oblasti profesionálního selhání policistů, umožňuje porovnávat jednotlivé roky a odhalit systémové nedostatky, které mohou ovlivňovat kvalitu policejních zákroků.

Výroční zprávy GIBS představují relevantní a úředně ověřený zdroj dat o trestné činnosti a přestupkovém jednání příslušníků bezpečnostních sborů. Každá zpráva obsahuje přehled zahájených úkonů trestního řízení, popis nejčastějších typů protiprávního jednání, statistické údaje a případně i ilustrativní příklady z praxe. Tyto informace jsou v této kapitole zpracovány formou dílčích podkapitol pro každý jednotlivý rok, aby bylo možné přesně identifikovat vývojové tendence a spojit je s odbornou literaturou a právní úpravou použití donucovacích prostředků.

Analýza je provedena v souladu s cílem práce, tedy posoudit správnost a zákonnost výkonu oprávnění policistů, a zároveň splňuje vedlejší cíl — charakterizovat nejčastější pochybení policistů při použití donucovacích prostředků a uvést je do souvislosti s kontrolními mechanismy a policejní etikou. Na závěr kapitoly bude předložen souhrnný přehled opakujících se pochybení a návrh opatření, která mohou přispět k jejich eliminaci v praxi.

5.3.1 Výroční zpráva GIBS 2012

V roce 2012 bylo Inspekcí dokumentováno celkem 467 trestných činů spáchaných příslušníky a zaměstnanci bezpečnostních sborů. Převážná většina

těchto případů se týkala příslušníků PČR. Z celkového počtu TČ bylo 208 spácháno v době výkonu služby, což je kritické zjištění pro analýzu zneužití pravomocí⁸⁵.

Tabulka 3 : Struktura stíhaných příslušníků Policie ČR 2012

Tato tabulka ukazuje konkrétní trestné činy, za které bylo stíháno 76 příslušníků PČR. Zahrnuje pouze příslušníky PČR a je relevantní pro posouzení míry delikvence.

Trestná činnost	Počet stíhaných příslušníků PČR
Celkem stíhaných příslušníků PČR	76
Zneužití pravomoci úřední osoby	10
Krádeže prosté ostatní	7
Výtržnictví	4
Podvod	3
Nedovolené ozbrojování	3
Porušování domovní svobody	2
Krádeže vloupáním do ostatních objektů	1
Krádeže prosté - motorových vozidel dvoustopých	1
Poškození cizí věci	1

Zdroj: Vlastní zpracování dle Výroční zprávy GIBS 2012, tabulka č. 13, s. 54.

Následující tabulka ukazuje nejčastěji dokumentované TČ u příslušníků PČR. Číslo 91 u Zneužití pravomoci úřední osoby je klíčové, protože tyto případy představují nejvyšší míru podezření na selhání policistů při výkonu služby, které může zahrnovat i nepřiměřené použití donucovacích prostředků.

Tabulka 4: Trestné činy příslušníků PČR 2012

Druh trestné činnosti	Počet TČ
Zneužití pravomoci úřední osoby	91
Krádež	13
Výtržnictví	12
Maření úkolů úřední osoby z nedbalosti	7
Nadržování	7
Úmyslné ublížení na zdraví	11
Ohrožení pod vlivem návykové látky, opilství	10
Dopravní nehody silniční z nedbalosti	32

Zdroj: Vlastní zpracování dle Výroční zprávy GIBS 2012, Tabulka č. 8

⁸⁵ GENERÁLNÍ INSPEKCE BEZPEČNOSTNÍCH SBORŮ. Zpráva o činnosti za rok 2012, s. 38.

Návrhy a doporučení

Legislativní a právní opatření

Je nezbytné jasněji definovat v Zákoně o PČR princip kaskádového nasazení síly. Donucovací prostředky musí být vnímány výhradně jako poslední řešení, které je vždy striktně přiměřené míře odporu osoby. Legislativa musí důsledně rozlišovat mezi pasivním neuposlechnutím a aktivním odporem.

Dále je třeba zvážit revizi interních předpisů tak, aby neoprávněné nebo nepřiměřené použití síly vedlo k rychlému a odpovídajícímu kázeňskému řízení, čímž se posílí prevence před trestnými činy zneužití pravomoci.

Praktická a kontrolní opatření

Tyto návrhy se zaměřují na prevenci selhání a objektivizaci kontrolního procesu.

Deeskalace jako základ výcviku: Stávající výcvik v sebeobraně musí být zásadně doplněn o intenzivní moduly verbální deeskalace a komunikační taktiky. Policista musí být schopen konfliktní situaci primárně zvládat slovem a donucovací prostředky použít až po vyčerpání všech možností.

Povinné kamerové záznamy : Zavedení povinného používání nositelných kamer u všech výkonných útvarů. Objektivní záznam slouží jako klíčový důkaz pro GIBS a soudy, chrání policisty před neoprávněnými stížnostmi a zároveň působí preventivně proti zneužití pravomoci.

Analýza kazuistik a Etická výchova: Je nutné pravidelně zařazovat školení zaměřená na rozbor konkrétních chyb a soudních rozhodnutí zjištěných GIBS. Tato praktická forma etické výchovy je účinnější pro budování právního a etického vědomí příslušníků.

Zpřísnění interní kontroly dokumentace: Interní kontrolní orgány musí aktivně a namátkově kontrolovat kvalitu protokolů o použití donucovacích prostředků. Nedostatečné zdůvodnění DP musí být důvodem k okamžitému řešení.

5.3.2 Výroční zpráva GIBS 2013

V roce 2013 bylo Generální inspekcí bezpečnostních sborů v rámci všech bezpečnostních sborů dokumentováno celkem 407 trestných činů, přičemž dominantní podíl na této kriminalitě (cca 63 %) tvořili příslušníci a zaměstnanci Policie ČR. U příslušníků PČR byl zaznamenán meziroční pokles zjištěných trestných činů z 301 na 239 případů. Tento pokles je inspekcí přisuzován zefektivnění preventivní činnosti a zkrácení doby prošetřování, což posiluje právní jistotu a důvěryhodnost sborů⁸⁶.

112 trestných činů bylo spácháno v době služby.

111 trestných činů bylo spácháno mimo dobu služby.

⁸⁶ GENERÁLNÍ INSPEKCE BEZPEČNOSTNÍCH SBORŮ. *Zpráva o činnosti za rok 2013*, s. 28, 31.

16 trestných činů zasahovalo do obou období.

Pro analýzu použití donucovacích prostředků je klíčové zjištění, že nejčtenější skutkovou podstatou zůstává zneužití pravomoci úřední osoby, které bylo v roce 2013 vyšetřováno u příslušníků PČR v 59 případech. Dalšími významnými delikty s dopadem na integritu sboru byly úmyslné ublížení na zdraví (17 případů) a jeden případ vraždy.

V roce 2013 bylo Inspekci trestně stíháno celkem 164 osob zařazených pod Policii ČR.

Tabulka 5: Trestné činy příslušníků PČR 2013

Druh trestné činnosti	Počet TČ
Celkem trestných činů	239
Zneužití pravomoci úřední osoby	59
Dopravní nehody silniční z nedbalosti	18
Úmyslné ublížení na zdraví	17
Výtržnictví	12
Úvěrový podvod	12
Podvod	10
Nadržování	6
Týrání osoby žijící ve společném obydlí	5
Poškození cizí věci	4
Loupež	4
Přijímání úplatku	3
Vražda	1

Zdroj: Vlastní zpracování podle Výroční zprávy GIBS 2013, Tabulka č. 16

Z údajů vyplývá, že nejčastějším trestným činem je zneužití pravomoci úřední osoby.

Analýza

V roce 2013 se Inspekce zabývala fyzickou agresí při plnění služebních povinností a podezření na protiprávní jednání příslušníka PČR bylo prošetřováno v 98 případech⁸⁷.

Výsledky šetření těchto 98 případů u PČR:

Ve 2 případech byl podán návrh na podání obžaloby (NPO).

V 1 případě byla zpracována zpráva o výsledku zkráceného přípravného řízení.

⁸⁷ GENERÁLNÍ INSPEKCE BEZPEČNOSTNÍCH SBORŮ. *Zpráva o činnosti za rok 2013*, s. 41.

Většina případů byla ukončena neprokázáním podezření (často z důvodu důkazní nouze) nebo uložena.

GIBS upozorňuje, že rozhodnutí o neprokázání viny často vychází ze stavu důkazní nouze, kdy se inspekce o incidentu dozvídá se zpožděním, chybí nezávislí svědci nebo objektivní záznamy, což znesnadňuje odlišení oprávněného zákroku od excesu.

Doporučení a návrhy opatření

Na základě vyhodnocení kriminálních trendů a identifikovaných rizik v roce 2013 navrhuji k eliminaci protiprávního jednání následující opatření:

Legislativní opatření:

Zpřesnění výkladu zneužití pravomoci: Navrhuji iniciovat legislativní vyjasnění hranic „nezbytně nutné síly“ při zákroku vůči osobám omezeným na svobodě. Považuji to za klíčové pro minimalizaci rozdílů v právním posouzení excesů, které často vedou k ublížení na zdraví.

Zpřísnění postihu za maření dokumentace zákroku: Za nezbytné považuji legislativně zakotvit povinnost policisty zajistit obrazový záznam zákroku, pokud je technicky dostupný. Navrhuji, aby nečinnost v této oblasti byla důsledně postihována jako porušení služební kázně, čímž se předejde ztrátě důležitých důkazů.

Praktická a kontrolní opatření:

Důsledné zavádění tělových kamer: Důrazně doporučuji plošné využívání záznamových prostředků (body-cams) jako stěžejní nástroj pro objektivizaci šetření. Tento krok vnímám nejen jako kontrolu, ale především jako ochranu policistů před účelovými oznámeními ze strany delikventů.

Specializovaný výcvik deescalace a psychologie: Navrhuji do služební přípravy zahrnout moduly zaměřené na psychologii davu a komunikační techniky. Snížení nutnosti použití fyzické síly prostřednictvím deescalace pokládám za efektivní prevenci rizik trestního stíhání pro ublížení na zdraví.

Implementace kazuistik GIBS do vzdělávacího procesu: Doporučuji pravidelné školení příslušníků založené na rozboru konkrétních pochybení z praxe GIBS (např. korupce při kontrolách nebo excesy v celách). Tento praktický přístup by měl vést ke zvýšení právního povědomí a posílení profesní etiky v každodenní službě.

5.3.3 Výroční zpráva GIBS 2014

V roce 2014 bylo Generální inspekcí bezpečnostních sborů v rámci všech bezpečnostních sborů dokumentováno celkem 536 trestných činů, přičemž dominantní podíl na této kriminalitě (cca 66,4 %) tvořili příslušníci Policie ČR. U příslušníků PČR byl zaznamenán meziroční nárůst zjištěných trestných činů z 239 na 356 případů. Tento nárůst inspekce přisuzuje zejména zvýšené aktivitě při odhalování latentní trestné činnosti

a zefektivnění operativní činnosti inspekce, což má za cíl posílit právní jistotu a etiku uvnitř sboru⁸⁸.

Tabulka 6: Statistika prošetřovaných a stíhaných příslušníků PČR v roce 2014

Statistika	Počet osob
Počet prošetřovaných příslušníků PČR	251
Počet trestně stíhaných příslušníků PČR	161
Počet příslušníků PČR stíhaných pro mučení a jiné nelidské zacházení	9

Zdroj: Vlastní zpracování podle: Výroční zpráva GIBS 2014 tabulka č. 4, s. 35; Tabulka č. 10

Následující tabulka ukazuje nejčastěji dokumentované TČ.

Tabulka 7: Trestné činy příslušníků PČR 2014

Druh trestné činnosti	Počet TČ
Zneužití pravomoci úřední osoby	72
Dopravní nehody silniční z nedbalosti	28
Podvod (obecný)	17
Zneužití záznamu na nosiči informací	17
Přijímání úplatku	15
Úmyslné ublížení na zdraví	12
Výtržnictví	12
Vydírání	10

Zdroj: Vlastní zpracování podle: Výroční zpráva GIBS 2014 (Tabulka č. 18, s. 84).

Z údajů vyplývá, že nejčastějším trestným činem je zneužití pravomoci úřední osoby.

Analýza

V roce 2014 se Inspekce zabývala fyzickou agresí při plnění služebních povinností a podezření na protiprávní jednání příslušníka PČR bylo prošetřováno ve 110 případech⁸⁹. Výsledky šetření těchto 110 případů:

Ve 1 případě byl podán návrh na podání obžaloby (NPO).

⁸⁸ GENERÁLNÍ INSPEKCE BEZPEČNOSTNÍCH SBORŮ. Zpráva o činnosti Generální inspekce bezpečnostních sborů za rok 2014. Praha: GIBS, 2016, s. 31, 46.

⁸⁹ GENERÁLNÍ INSPEKCE BEZPEČNOSTNÍCH SBORŮ. Zpráva o činnosti Generální inspekce bezpečnostních sborů za rok 2014. Praha: GIBS, 2016, s. 43.

V 1 případě byla zpracována zpráva o výsledku zkráceného přípravného řízení.

Většina případů byla ukončena neprokázáním podezření (často z důvodu důkazní nouze) nebo uložena.

GIBS upozorňuje, že rozhodnutí o neprokázání viny často vychází ze stavu důkazní nouze, kdy se inspekce o incidentu dozvídá se zpožděním, chybí nezávislí svědci nebo objektivní záznamy, což znesnadňuje odlišení oprávněného zákroku od excesu.

Doporučení a návrhy opatření

Na základě vyhodnocení statistických trendů a systémových nedostatků identifikovaných v roce 2014 navrhuji k eliminaci protiprávního jednání následující opatření

Legislativní opatření:

Úprava lhůt pro kázeňské řízení: Za kriticky důležité považuji legislativní prodloužení subjektivní dvouměsíční lhůty pro uložení kázeňského trestu. Současné nastavení vnímám jako rizikové, neboť v praxi často dochází k promlčení deliktů dříve, než inspekce stačí ukončit trestní prověřování.

Rozšíření pravomocí k dálkovému přístupu do databází: Navrhuji zákonné ukotvení přímého přístupu inspekce do policejních informačních systémů. Tento krok by z mého pohledu výrazně zvýšil efektivitu kontroly nakládání s daty a působil preventivně proti korupčnímu jednání a neoprávněným lustracím

Praktická a kontrolní opatření:

Implementace tělových kamer u prvosledových hlídek: Jako zásadní nástroj pro objektivní posouzení zákroků doporučuji plošné vybavení hlídek záznamovou technikou. Tento krok by účinně eliminoval „důkazní nouzi“ (tvrzení proti tvrzení) a chránil jak zasahující policisty před účelovým obviněním, tak veřejnost před brutalitou.

Audio-vizuální monitoring detekčních prostor: Navrhuji důsledné osazení výslechových místností a cel kamerami se záznamem zvuku. Tímto opatřením lze efektivně předejít podezřením z násilného jednání na zajištěných osobách a zajistit transparentnost celého procesu omezení osobní svobody.

5.3.4 Výroční zpráva GIBS 2015

V roce 2015 u příslušníků PČR byl zaznamenán meziroční pokles trestně stíhaných osob ze 161 na 143. Celkově došlo v roce 2015 v porovnání s předchozím rokem k poklesu kriminality, což inspekce spojuje s preventivním působením a metodickou činností⁹⁰.

⁹⁰ GENERÁLNÍ INSPEKCE BEZPEČNOSTNÍCH SBORŮ *Zpráva o činnosti Generální inspekce bezpečnostních sborů za rok 2015*, s. 25, 31, 41.

Tabulka 8: Statistika prošetřovaných a stíhaných příslušníků PČR v roce 2015

Statistika	Počet osob
Počet prošetřovaných (zjištěných pachatelů) příslušníků PČR	232
Počet trestně stíhaných příslušníků PČR	143
Počet příslušníků PČR stíhaných pro mučení a jiné nelidské zacházení	7

Zdroj: Vlastní zpracování podle: Výroční zpráva GIBS 2015 (Tabulka č. 14, s. 59).

Tabulka 9: Trestné činy příslušníků PČR 2015

Druh trestné činnosti	Počet TČ
Zneužití pravomoci úřední osoby	77
Podvod (obecný)	18
Výtržnictví	12
Ohrožení pod vlivem návykové látky	13
Úmyslné ublížení na zdraví	11
Porušení povinnosti strážní služby	5

Zdroj: Vlastní zpracování podle: Výroční zpráva GIBS 2015 (Tabulka č. 14, s. 59)

Z údajů vyplývá, že nejčastějším trestným činem je zneužití pravomoci úřední osoby.

Analýza

V oblasti nepřiměřeného násilí, brutality a nelidského zacházení při výkonu pravomoci dokumentovala Inspekce v roce 2015 celkem 13 trestných činů. Trestní stíhání bylo pro tyto delikty zahájeno vůči 7 příslušníkům PČR⁹¹.

GIBS upozorňuje, že rozhodnutí o ukončení prověřování u násilných incidentů často vychází ze stavu důkazní nouze. K tomuto stavu dochází zejména tehdy, když se inspekce o události dozví se zpožděním, chybí nezávislí svědci nebo objektivní obrazové záznamy, což znemožňuje odlišení oprávněného zákroku od excesu. Poměrně častým jevem jsou také účelová oznámení na policisty od osob, které byly dotčeny služebním zákrokem.

⁹¹GENERÁLNÍ INSPEKCE BEZPEČNOSTNÍCH SBORŮ Zpráva o činnosti Generální inspekce bezpečnostních sborů za rok 2015, s. 29.

Doporučení a návrhy opatření

Na základě analýzy zprávy za rok 2015 a identifikovaných rizik v oblasti donucovacích prostředků navrhuji následující opatření k nápravě:

Legislativní opatření:

Prodloužení subjektivní lhůty pro kázeňské řízení: Považuji za nezbytné legislativně prodloužit dvouměsíční subjektivní lhůtu pro projednání kázeňského přestupku. Stávající úprava způsobuje, že policisté zůstávají bez postihu, pokud orgány činné v trestním řízení dospějí k závěru, že skutek není trestným činem, ale lhůta pro kázeňské potrestání mezitím uplyne.

Zákonné ukotvení přístupu do informačních systémů: Navrhuji upravit legislativu tak, aby GIBS měla přímý přístup do systémů BS, které by automaticky signalizovaly násilné incidenty. Tím by se eliminovalo zpoždění v hlášení událostí a snížilo riziko ztráty důkazů.

Praktická a kontrolní opatření:

Plošné využívání osobních kamer: Jako klíčový nástroj pro eliminaci důkazní nouze a ochranu policistů před účelovými oznámeními doporučuji důsledné používání záznamových prostředků při každém rizikovém služebním zákroku.

Zpřísnění kontrolních mechanismů u korupčních rizik: Vzhledem k nárůstu trestných činů s korupčním prvkem je nutné zaměřit vnitřní kontrolu na neoprávněné lustrace v databázích a předávání informací nepovolaným osobám.

5.3.5 Výroční zpráva GIBS 2016

U příslušníků Policie ČR byl v roce 2016 zaznamenán meziroční pokles počtu trestně stíhaných osob, a to ze 143 osob v roce 2015 na 112 osob v roce 2016, což potvrzuje pokračující klesající trend kriminality v této složce⁹².

Tabulka 9: Trestné činy příslušníků PČR 2016

Druh trestné činnosti	Počet TČ
Celkový počet trestných činů příslušníků PČR	170
Zneužití pravomoci úřední osoby	51
Ublížení na zdraví	13
Výtržnictví	11
Úniky informací	5
Omamné a psychotropní látky	4
Domácí násilí	4

⁹² GENERÁLNÍ INSPEKCE BEZPEČNOSTNÍCH SBORŮ. Zpráva o činnosti Generální inspekce bezpečnostních sborů za rok 2016. Praha: GIBS, 2017, s. 5, 7.

Korupční jednání	1

Zdroj: Vlastní zpracování podle : Výroční zpráva GIBS 2016 (s. 8, 9, 10)

Z údajů vyplývá, že nejčastějším trestným činem je zneužití pravomoci úřední osoby.

Využití invazivních metod kontroly vůči příslušníkům PČR:

Odposlech a záznam: 48 úkonů

Sledování osob a věcí: 61 úkonů

Analýza

V oblasti nepřiměřeného násilí, brutality a nelidského zacházení při výkonu pravomoci dokumentovala GIBS v roce 2016 celkem 32 trestných činů. Trestní stíhání bylo pro tyto delikty zahájeno vůči 17 příslušníkům PČR, což představuje výrazný nárůst oproti předchozímu roku (7 příslušníků). GIBS v této souvislosti zdůrazňuje, že se často jedná o prověřování podnětů poškozených osob nebo zákroků směřujících proti osobám omezeným na osobní svobodě⁹³.

Doporučení a návrhy opatření

Na základě vyhodnocení kriminálních trendů a identifikovaných rizik v roce 2016 navrhuji k eliminaci protiprávního jednání následující opatření:

Legislativní opatření:

Rozšíření zákonného rámce zkoušek spolehlivosti: Současnou právní úpravu zkoušek spolehlivosti vnímám jako příliš omezující. Doporučuji legislativní změnu, která by umožnila testování širšího spektra modelových situací. Cílem by mělo být zejména prověřování odolnosti vůči agresivnímu chování a sklonům k brutalitě, které stávající úprava dostatečně nepokrývá.

Iniciace mezinárodních smluv o policejní spolupráci: Vzhledem k rostoucí kriminalitě s mezinárodním prvkem navrhuji, aby byl GIBS aktivně včleněn do bilaterálních smluv se sousedními státy (především se Slovenskem a Polskem). To by umožnilo efektivnější vyšetřování a operativní činnost v příhraničních oblastech.

Praktická a kontrolní opatření:

Systémová ochrana proti únikům informací: Úniky z informačních systémů považuji za jedno z nejkritičtějších rizik. Navrhuji zavedení pokročilých analytických a technických nástrojů pro audit přístupů k datům. Tento systém by měl automaticky detekovat neobvyklé lustrace, což by vedlo k rychlejšímu odhalení pachatelů z vlastních řad.

⁹³ *GENERÁLNÍ INSPEKCE BEZPEČNOSTNÍCH SBORŮ. Zpráva o činnosti Generální inspekce bezpečnostních sborů za rok 2016. Praha: GIBS, 2017, s. 9, 10.*

Implementace finančního vzdělávání jako prevence korupce: Jako klíčový preventivní nástroj navrhuji zavedení povinného školení finanční gramotnosti pro všechny příslušníky. Snížení rizika finanční tísně u policistů přímo souvisí s jejich odolností vůči korupčním nabídkám, což dokládají i kriminální statistiky.

Vytvoření specializovaných vyšetřovacích týmů: Pro případy vyšetřování použití donucovacích prostředků nebo služební zbraně doporučuji zřízení úzce specializovaných týmů. Tyto týmy by měly procházet kontinuálním vzděláváním v oblasti taktiky a psychologie zákroku, aby byla zajištěna maximální objektivita a profesionalita při posuzování těchto incidentů.

5.3.6 Výroční zpráva GIBS 2017

U příslušníků Policie ČR byl v roce 2017 zaznamenán meziroční nárůst počtu trestně stíhaných osob, a to ze 112 osob v roce 2016 na 135 osob v roce 2017⁹⁴.

Tabulka 10: Trestné činy příslušníků PČR 2017

Druh trestné činnosti	Počet TČ
Celkový počet trestných činů příslušníků PČR	203
Zneužití pravomoci úřední osoby	48
Ublížení na zdraví	25
Neoprávněný přístup k počítačovému systému a nosiči informací	20
Úniky informací	26
Korupční jednání	5
Domácí násilí	2
Omamné a psychotropní látky	1

Zdroj: Vlastní zpracování podle: Zpráva o činnosti Generální inspekce bezpečnostních sborů za rok 2017 (s. 5, 9, 10, 12)

Z údajů vyplývá, že nejčastějším trestným činem je zneužití pravomoci úřední osoby.

Využití operativně pátracích prostředků vůči příslušníkům PČR:

Odposlech a záznam: 89
Sledování osob a věcí: 107

Analýza

V oblasti nepřiměřeného násilí, brutality a nelidského zacházení při výkonu pravomoci dokumentovala GIBS v roce 2017 celkem 28 trestných činů. Trestní stíhání bylo pro tyto delikty zahájeno vůči 14 příslušníkům PČR, což představuje pokles oproti předchozímu roku (17 příslušníků). GIBS v této souvislosti opět zdůrazňuje, že se často

⁹⁴ GENERÁLNÍ INSPEKCE BEZPEČNOSTNÍCH SBORŮ. Zpráva o činnosti Generální inspekce bezpečnostních sborů za rok 2017. Praha: GIBS, 2018, s. 5.

jedná o prověřování podnětů poškozených osob nebo zákroků směřujících proti osobám omezeným na osobní svobodě. Výrazným prvkem prevence bylo zahájení 49 zkoušek spolehlivosti, přičemž v 5 případech bylo zjištěno protiprávní jednání⁹⁵.

Doporučení a návrhy opatření

Na základě vyhodnocení kriminálních trendů a identifikovaných rizik v roce 2017 navrhuji k eliminaci protiprávního jednání následující opatření:

Legislativní opatření:

Zefektivnění zkoušek spolehlivosti: GIBS navrhuje zamýšlení nad legislativním ukotvením ZS, neboť současná úprava poskytuje jen úzký prostor pro scénáře otestování širšího spektra příslušníků, včetně sklonů k agresivitě.

Mezinárodní spolupráce: Je navrhováno včlenění GIBS do mezinárodních smluv (zejména se Slovenskem a Polskem), aby mohla efektivněji plnit úkoly v oblastech s mezinárodním prvkem.

Praktická a kontrolní opatření:

Boj proti únikům informací: Jako prioritní téma je vnímána problematika úniků informací, kde jsou navrhována systémová, technická a analytická opatření k jejich eliminaci.

Finanční gramotnost jako prevence: V rámci prevence kriminality bylo vydáno metodické doporučení zaměřené na zvyšování finanční gramotnosti příslušníků, což má předcházet rizikům spojeným s finanční nedostatečností.

Specializace na specifické zákroky: GIBS identifikuje potřebu specializace na vyšetřování specifických případů, jako je použití donucovacích prostředků nebo střelných zbraní, které vyžadují kontinuální vzdělávání.

5.3.7 Výroční zpráva GIBS 2018

U příslušníků Policie ČR byl v roce 2018 zaznamenán meziroční pokles počtu trestně stíhaných osob, a to ze 135 osob v roce 2017 na 116 osob v roce 2018. Tento trend odpovídá celkovému poklesu trestní činnosti v působnosti GIBS v tomto roce.⁹⁶

Tabulka 11: Trestné činy příslušníků PČR 2018

Druh trestné činnosti	Počet TČ
Celkový počet trestných činů příslušníků PČR	167
Zneužití pravomoci úřední osoby	38
Podvod, pojistný podvod a úvěrový podvod	30

⁹⁵ GENERÁLNÍ INSPEKCE BEZPEČNOSTNÍCH SBORŮ. *Zpráva o činnosti Generální inspekce bezpečnostních sborů za rok 2017*. Praha: GIBS, 2018, s. 12, 14.

⁹⁶ GENERÁLNÍ INSPEKCE BEZPEČNOSTNÍCH SBORŮ. *Zpráva o činnosti Generální inspekce bezpečnostních sborů za rok 2018*. Praha: GIBS, 2019, s. 6.

Ublížení na zdraví	24
Úniky informací	10
Korupční jednání	5
Domácí násilí	3
Omamné a psychotropní látky	1

Zdroj: Vlastní zpracování podle: Zpráva o činnosti Generální inspekce bezpečnostních sborů za rok 2018 (s. 6, 10, 11, 12, 13).

Z údajů vyplývá, že nejčastějším trestným činem je zneužití pravomoci úřední osoby.

Využití operativně pátracích prostředků vůči příslušníkům PČR:

Odposlech a záznam 27

Sledování osob a věcí 83

Analýza

V oblasti nepřiměřeného násilí, brutality a nelidského zacházení při výkonu pravomoci dokumentovala GIBS v roce 2018 celkem 66 trestných činů, což je nárůst o 38 případů oproti roku 2017. Trestní stíhání bylo pro tyto delikty zahájeno vůči 9 příslušníkům PČR. GIBS opětovně zdůrazňuje, že se jedná především o prověřování podnětů poškozených osob nebo zákroků proti osobám omezeným na svobodě. V rámci prevence byly zahájeny přípravné práce na 56 zkouškách spolehlivosti, přičemž v 5 případech bylo zjištěno protiprávní jednání⁹⁷.

Doporučení a návrhy opatření

Na základě vyhodnocení kriminálních trendů a identifikovaných rizik v roce 2018 navrhuji k eliminaci protiprávního jednání následující opatření:

Legislativní opatření

Zpřísnění finanční kontroly: Vzhledem k výraznému nárůstu podvodů a úvěrové kriminality (30 případů) doporučuji legislativně posílit mechanismy pro sledování finanční stability příslušníků v citlivých pozicích jako prevenci proti korupčnímu tlaku.

Reforma metodiky zkoušek spolehlivosti: Je nezbytné upravit zákonný rámec tak, aby eliminoval „laxní přístup“ zkoušených osob, které na situace nereagují. Metodika by měla umožnit komplexnější scénáře, které lépe prověří integritu i v pasivních situacích.

Praktická a kontrolní opatření:

⁹⁷ GENERÁLNÍ INSPEKCE BEZPEČNOSTNÍCH SBORŮ. Zpráva o činnosti Generální inspekce bezpečnostních sborů za rok 2018. Praha: GIBS, 2019, s. 13, 14.

Zvýšení efektivity vyšetřování násilí: Přestože počet dokumentovaných násilných činů prudce vzrostl na 66, počet stíhaných osob klesl. Doporučuji zavést povinné technické záznamy u všech rizikových zákroců, aby bylo možné objektivně odlišit účelová obvinění od skutečné brutality.

Psychologická podpora a deeskalace: Navrhuji posílit praktický výcvik zaměřený na psychologii komunikace a techniky deeskalace násilí, což by mělo vést ke snížení počtu stížností na nepřiměřené násilí při zákrocích.

Stabilizace personálního vedení: Extrémní fluktuace v čele GIBS (4 ředitelé za rok) negativně ovlivňuje kontinuitu vyšetřování. Pro budoucí stabilitu navrhuji pevnější funkční období vedení inspekce nezávislé na politických cyklech.

5.3.8 Výroční zpráva GIBS 2019

V roce 2019 byl u příslušníků Policie ČR zaznamenán výrazný meziroční pokles počtu trestně stíhaných osob, a to ze 116 osob v roce 2018 na 91 osob v roce 2019. Tento pokles je dán novou strategií GIBS, která se prioritně zaměřuje na vyhledávání a dokumentování typově závažnější trestné činnosti, což je procesně i časově náročnější⁹⁸.

Tabulka 12: Trestné činy příslušníků PČR 2019

Druh trestné činnosti	Počet TČ
Celkový počet trestných činů příslušníků PČR	138
Zneužití pravomoci úřední osoby	22
Dopravní nehody	19
Ublížení na zdraví	14
Podvody (všechny druhy)	13
Neoprávněný přístup k počítačovému systému	6
Korupční jednání	3
Omamně a psychotropní látky	3
Domácí násilí	5
Extremismus	2

Zdroj: Vlastní zpracování podle: *Zpráva o činnosti Generální inspekce bezpečnostních sborů za rok 2019* (s. 11, 13, 17).

Z údajů vyplývá, že nejčastějším trestným činem je zneužití pravomoci úřední osoby.

Využití operativně pátracích prostředků vůči příslušníkům PČR:

⁹⁸ GENERÁLNÍ INSPEKCE BEZPEČNOSTNÍCH SBORŮ. *Zpráva o činnosti Generální inspekce bezpečnostních sborů za rok 2019*. Praha: GIBS, 2020, s. 6, 44.

Odposlech a záznam	27
Sledování osob a věcí	48

Analýza

V oblasti nepřiměřeného násilí, brutality a nelidského zacházení při výkonu pravomoci dokumentovala GIBS v roce 2019 celkem 57 trestných činů, což představuje pokles o 9 případů oproti roku 2018. Trestní stíhání bylo pro tyto delikty zahájeno vůči 9 příslušníkům PČR. GIBS opětovně zdůrazňuje, že se jedná především o prověřování podnětů poškozených osob nebo zákroků proti osobám omezeným na svobodě. V rámci prevence bylo zaevidováno 27 žádostí o provedení zkoušky spolehlivosti, přičemž v žádném z dokončených případů nebylo zjištěno protiprávní jednání⁹⁹.

Doporučení a návrhy opatření

Na základě hloubkového studia statistik a strategických posunů v činnosti GIBS v roce 2019 navrhuji následující opatření:

Legislativní doporučení:

Zpřísnění postihu za mučení a nelidské zacházení: Považuji za alarmující, že v roce 2019 bylo stíháno 9 příslušníků PČR přímo za trestný čin mučení. Navrhuji legislativní úpravu, která by pro příslušníky bezpečnostních sborů výrazně zvýšila dolní hranici trestní sazby u tohoto deliktu. Zneužití státní moci k takto závažným zásahům do lidské důstojnosti vnímám jako extrémní ohrožení principů právního státu.

Revize zkoušek integrity pro elitní útvary: Navrhuji upravit zákon tak, aby GIBS mohla zkoušky spolehlivosti provádět u vybraných celorepublikových útvarů periodicky a povinně. Tuto preventivní kontrolu integrity považuji za nutnou ochranu před infiltrací organizovaného zločinu do struktur policie.

Praktická doporučení:

Posílení digitální forenzní analýzy: V souvislosti s posunem ke složitějším kauzám navrhuji výrazné investice do technického vybavení GIBS pro analýzu šifrované komunikace. Schopnost efektivně prověřovat digitální stopy pokládám za klíčovou pro odhalování moderních forem korupce a úniků informací.

Implementace systému včasného varování : Doporučuji zavést mechanismus, který by na základě kumulace stížností a kázeňských přestupků včas identifikoval policisty s rizikovým chováním. Nabídnutí psychologické pomoci a intervence vnímám jako efektivnější způsob prevence brutality než následné trestní represí.

Rozvoj kazuistického vzdělávání: Navrhuji, aby byly konkrétní případy excesů, které GIBS v roce 2019 řešila, využity jako modelové příklady při výcviku nových policistů. Praktický rozbor chyb z vlastních řad považuji za nejúčinnější cestu k posílení profesní etiky.

⁹⁹ GENERÁLNÍ INSPEKCE BEZPEČNOSTNÍCH SBORŮ. *Zpráva o činnosti Generální inspekce bezpečnostních sborů za rok 2019*. Praha: GIBS, 2020, s. 16, 18.

5.3.9 Výroční zpráva GIBS 2020

V roce 2020 pokračoval klesající trend v počtu trestně stíhaných příslušníků Policie ČR, kdy bylo stíháno 72 osob (meziroční pokles o 19 osob). Tento stav GIBS přisuzuje nejen preventivní činnosti a dopadům pandemie COVID-19, ale především důslednému uplatňování zásady subsidiarity trestní represe, kdy jsou méně závažná pochybení řešena v rámci kázeňské pravomoci služebních funkcionářů¹⁰⁰.

Tabulka 13: Trestné činy příslušníků PČR 2020

Druh trestné činnosti	Počet TČ
Celkový počet trestných činů příslušníků PČR	126
Zneužití pravomoci úřední osoby	36
Dopravní nehody	18
Ublížení na zdraví	10
Podvody (všechny druhy)	9
Neoprávněný přístup k počítačovému systému	8
Korupční jednání	7
Omamné a psychotropní látky	3
Domácí násilí	5
Extremismus	1

Zdroj: Vlastní zpracování podle: Zpráva o činnosti Generální inspekce bezpečnostních sborů za rok 2020 (s. 16, 21)

Z údajů vyplývá, že nejčastějším trestným činem je zneužití pravomoci úřední osoby.

Využití operativně pátracích prostředků vůči příslušníkům PČR

Odposlech a záznam 30

Sledování osob a věcí 112

Analýza

V oblasti nepřiměřeného násilí a brutality dokumentovala GIBS v roce 2020 celkem 58 trestných činů, což je mírný nárůst oproti předchozímu roku. Trestní stíhání bylo zahájeno vůči 11 příslušníkům PČR, přičemž v jednom případě šlo o podezření z mučení. V rámci prevence bylo zaevidováno 13 žádostí o zkoušku spolehlivosti, dokončeno jich bylo 9 a v žádném případě nebylo zjištěno protiprávní jednání. Jako autor

¹⁰⁰ GENERÁLNÍ INSPEKCE BEZPEČNOSTNÍCH SBORŮ. *Zpráva o činnosti Generální inspekce bezpečnostních sborů za rok 2020*. Praha: GIBS, 2021, s. 9.

však musím upozornit na přetrvávající problém nečinnosti zkoušených subjektů při modelových situacích¹⁰¹.

Návrhy a doporučení

Na základě studia kriminálních trendů v roce 2020, který byl specifický pandemií a omezením sociálních kontaktů, navrhuji následující opatření:

Legislativní doporučení:

Zpřesnění procesních postupů u zkoušek spolehlivosti: Navrhuji legislativně ošetřit povinnost reakce policisty na zákonný podnět v rámci zkoušky spolehlivosti. Současný stav, kdy nečinnost zkoušené osoby zmaří celý test integrity, považuji za systémovou slabinu, která brání efektivní kontrole.

Revize hranice společenské škodlivosti: V souvislosti s nárůstem kázeňských řešení na úkor trestního stíhání doporučuji vypracovat metodické vodítko, které jasně vymezí hranici mezi trestným činem a kázeňským přestupkem, aby nedocházelo k bagatelizaci závažnějších excesů pod rouškou subsidiarity represe.

Praktická doporučení:

Důraz na psychohygienu hlídek v krizových stavech: Rok 2020 ukázal, že dlouhodobý stres spojený s výkonem služby v mimořádných opatřeních může zvyšovat riziko brutality. Navrhuji zavést povinné supervize pro policisty v prvosledových hlídkách k eliminaci syndromu vyhoření a nekontrolované agrese.

Technologické posílení pro boj s kybernetickými úniky: Vzhledem k tomu, že roste počet neoprávněných přístupů do počítačových systémů (8 případů), pokládám za nezbytné investovat do automatizovaných systémů sledování auditních stop v policejních databázích, které by GIBS okamžitě signalizovaly neobvyklou aktivitu.

5.3.10 Výroční zpráva GIBS 2021

V roce 2021 došlo k zastavení předchozího klesajícího trendu a počet trestně stíhaných příslušníků Policie ČR vzrostl na 95 osob (nárůst o 23 osob oproti roku 2020). I přes pokračující dopady pandemie COVID-19 se GIBS zaměřila na odhalování sofistikovanější a závažnější trestné činnosti, jako jsou organizované drogové delikty nebo závažná korupce. Nejvíce stíhaných policistů bylo evidováno v Moravskoslezském kraji a na území hlavního města Prahy¹⁰².

Tabulka 14: Trestné činy příslušníků PČR 2021

¹⁰¹ GENERÁLNÍ INSPEKCE BEZPEČNOSTNÍCH SBORŮ. *Zpráva o činnosti Generální inspekce bezpečnostních sborů za rok 2020*. Praha: GIBS, 2021, s. 22, 23.

¹⁰² GENERÁLNÍ INSPEKCE BEZPEČNOSTNÍCH SBORŮ. *Zpráva o činnosti Generální inspekce bezpečnostních sborů za rok 2021*. Praha: GIBS, 2022, s. 3, 6.

Druh trestné činnosti	Počet TČ
Celkový počet trestných činů příslušníků PČR	124
Zneužití pravomoci úřední osoby	21
Dopravní nehody	34
Ublížení na zdraví	7
Podvody (všechny druhy)	5
Neoprávněný přístup k počítačovému systému	8
Korupční jednání	8
Omamné a psychotropní látky	1
Domácí násilí	0
Extremismus	0

Zdroj: Vlastní zpracování podle: Zpráva o činnosti Generální inspekce bezpečnostních sborů za rok 2021 (s. 16, 23)

Z údajů vyplývá, že nejčastějším trestným činem je zneužití pravomoci úřední osoby.

Využití operativně pátracích prostředků vůči příslušníkům PČR:

Odposlech a záznam 34

Sledování osob a věcí 79

Analýza

V oblasti nepřiměřeného násilí dokumentovala GIBS v roce 2021 celkem 34 případů. Trestní stíhání bylo zahájeno proti 5 příslušníkům PČR, přičemž ve 3 případech šlo o trestný čin mučení. Jako autor analýzy upozorňuji na problém nečinnosti zkoušených subjektů při zkouškách spolehlivosti, které musely být často opakovány¹⁰³.

Návrhy a doporučení

Na základě podrobného vyhodnocení statistických trendů a konkrétních kazuistik v činnosti GIBS v roce 2021 navrhuji následující opatření.

Legislativní doporučení:

Povinnost součinnosti při testech integrity: Navrhuji, aby nečinnost policisty v rámci zkoušky spolehlivosti byla zákonem definována jako kázeňské pochybení. Současný stav, kdy ignorování situace zmaří test, považuji za systémovou slabinu.

Zpřísnění postihu za zneužití dat: Vzhledem k 8 případům neoprávněného přístupu k počítačovým systémům navrhuji legislativně posílit trestní sazbu u příslušníků, kteří data zneužijí k zjištěným účelům.

¹⁰³ GENERÁLNÍ INSPEKCE BEZPEČNOSTNÍCH SBORŮ. Zpráva o činnosti Generální inspekce bezpečnostních sborů za rok 2021. Praha: GIBS, 2022, s. 16, 24.

Praktická doporučení:

Plošné zavedení toxikologických testů: Doporučuji zavést povinné namátkové testování na drogy u příslušníků prvosledových hlídek jako reakci na případy drogové kriminality v roce 2021.

Analýza excesů z nutné obrany ve výcviku: Střelba v chatové oblasti s následkem smrti ukazuje na potřebu hlubšího školení v rozpoznávání okamžiku, kdy útočník přestává být hrozbou.

5.3.11 Výroční zpráva GIBS 2022

V roce 2022 došlo k mírnému poklesu trestné činnosti příslušníků bezpečnostních sborů, kdy bylo trestně stíháno 77 příslušníků Policie ČR. Oproti 95 osobám v roce 2021 se jedná o pokles o 18 osob. Celková situace v tomto roce byla ovlivněna válkou na Ukrajině, růstem cen a vysokou inflací, což jsou faktory, které GIBS identifikovala jako rizika zvyšující náchylnost příslušníků k majetkové trestné činnosti či korupci. Nejvíce stíhaných osob bylo evidováno v Praze (34), Ústeckém kraji (24) a kraji Jihomoravském (15)¹⁰⁴.

Tabulka 15: Trestné činy příslušníků PČR 2022

Druh trestné činnosti	Počet TČ
Celkový počet trestných činů příslušníků PČR	110
Zneužití pravomoci úřední osoby	21
Dopravní nehody	23
Ublížení na zdraví	5
Podvody (všechny druhy)	8
Neoprávněný přístup k počítačovému systému	8
Korupční jednání	6
Omamné a psychotropní látky	5
Domácí násilí	1
Extremismus	0

Zdroj: Vlastní zpracování podle: Zpráva o činnosti Generální inspekce bezpečnostních sborů za rok 2022 (s. 17, 24)

Z údajů vyplývá, že nejčastějším trestným činem je zneužití pravomoci úřední osoby.

Využití operativně pátracích prostředků vůči příslušníkům PČR:

Odposlech a záznam 38

¹⁰⁴ GENERÁLNÍ INSPEKCE BEZPEČNOSTNÍCH SBORŮ. Zpráva o činnosti Generální inspekce bezpečnostních sborů za rok 2022. Praha: GIBS, 2023, s. 6, 14, 20.

Analýza

V oblasti nepřiměřeného násilí dokumentovala GIBS v roce 2022 celkem 32 případů. V tomto roce nebylo v této souvislosti zahájeno trestní stíhání proti žádnému příslušníkovi PČR, neboť zahájená stíhání se týkala výhradně příslušníků Vězeňské služby. Jako autor analýzy upozorňuji na přetrvávající problém nečinnosti zkoušených subjektů při zkouškách spolehlivosti, které musely být z tohoto důvodu často opakovány¹⁰⁵.

Návrhy a doporučení

Na základě podrobného vyhodnocení statistických trendů a konkrétních kazuistik v činnosti GIBS v roce 2022 navrhuji následující opatření.

Legislativní doporučení:

Zpřísnění postihů za neoprávněné lustrace „na zakázku: Případy, kdy policisté zneužívají své přístupy do systémů k poskytování informací civilním osobám (např. v kauze Tumorr), vnímám jako zásadní ohrožení důvěryhodnosti sboru. Navrhuji legislativně ukotvit povinnost automatického propuštění ze služebního poměru bez nároku na výsluhové náležitosti v případě prokázaného zjištěného úniku informací z neveřejných databází.

(Kauza Tumorr - jednou z nejvýznamnějších realizací Generální inspekce bezpečnostních sborů v roce 2022, zaměřenou na odhalování organizované skupiny, která se dopouštěla rozsáhlých úniků informací z neveřejných databází)

Ochrana proti finančnímu stresu: Navrhuji zavést mechanismus včasné detekce příslušníků v exekucích nebo insolvencích. Jak ukazuje analýza GIBS, ekonomický tlak spojený s inflací přímo koreluje s náchylností ke korupci a majetkové trestné činnosti.

Praktická doporučení:

Školení na rizika užívání steroidů a hormonálních látek: Rok 2022 přinesl nový fenomén nárůstu trestné činnosti spojené s hormonálními látkami. Navrhuji zařadit do zdravotní přípravy rozbor rizik spojených s užíváním anabolik, a to nejen z hlediska trestního postihu, ale i vlivu na agresivitu a psychickou stabilitu při výkonu služby.

Audit v oblasti pojistných podvodů: Vzhledem k výraznému meziročnímu nárůstu pojistných podvodů u příslušníků (8 případů u PČR) doporučuji zvýšit frekvenci namátkových kontrol vnitřní kontroly sboru zaměřených na dokumentaci vlastních dopravních nehod policistů a hlášení škod na soukromém majetku.

5.3.12 Výroční zpráva GIBS 2023

V roce 2023 došlo k výraznému nárůstu trestné činnosti příslušníků bezpečnostních sborů, kdy bylo trestně stíháno 98 příslušníků Policie ČR. Oproti 77

¹⁰⁵ GENERÁLNÍ INSPEKCE BEZPEČNOSTNÍCH SBORŮ. *Zpráva o činnosti Generální inspekce bezpečnostních sborů za rok 2022*. Praha: GIBS, 2023, s. 17, 24.

osobám v roce 2022 se jedná o nárůst o 21 osob. Celková situace v tomto roce byla charakterizována zaměřením inspekce na odhalování složitější a organizované trestné činnosti, což kladlo zvýšené nároky na kvalitu trestního řízení. Nejvíce stíhaných osob bylo evidováno v Praze (28), Jihomoravském kraji (23) a Olomouckém kraji (22)¹⁰⁶.

Tabulka 16: Trestné činy příslušníků PČR 2023

Druh trestné činnosti	Počet TČ
Celkový počet trestných činů příslušníků PČR	145
Zneužití pravomoci úřední osoby	20
Dopravní nehody	27
Ublížení na zdraví	6
Vydírání	11
Neoprávněný přístup k počítačovému systému	7
Korupční jednání	9
Omamně a psychotropní látky	3
Domácí násilí	4
Extremismus	0

Zdroj: Vlastní zpracování podle: Zpráva o činnosti Generální inspekce bezpečnostních sborů za rok 2023 (s. 6, 11, 14, 15)

Z údajů vyplývá, že nejčastějším trestným činem je zneužití pravomoci úřední osoby.

Využití operativně pátracích prostředků vůči příslušníkům PČR:

Odposlech a záznam 24

Sledování osob a věcí 47

Analýza

V oblasti nepřiměřeného násilí dokumentovala GIBS v roce 2023 celkem 46 případů, což představuje nárůst o 14 případů oproti roku předchozímu. Na rozdíl od roku 2022, kdy nebyl v této souvislosti stíhán žádný policista, bylo v roce 2023 zahájeno trestní stíhání proti 8 osobám, přičemž ve všech případech se jednalo o příslušníky PČR. Jako autor analýzy upozorňuji na trvajícím problém nečinnosti a pasivity zkušených subjektů při zkouškách spolehlivosti, což je jev, který i v tomto roce komplikoval průběh zkoušek a vedl k nutnosti jejich opakování¹⁰⁷.

¹⁰⁶ GENERÁLNÍ INSPEKCE BEZPEČNOSTNÍCH SBORŮ. *Zpráva o činnosti Generální inspekce bezpečnostních sborů za rok 2023*. Praha: GIBS, 2024, s. 6, 14, 16.

¹⁰⁷ GENERÁLNÍ INSPEKCE BEZPEČNOSTNÍCH SBORŮ. *Zpráva o činnosti Generální inspekce bezpečnostních sborů za rok 2023*. Praha: GIBS, 2024, s. 21, 31.

Návrhy a doporučení

Na základě podrobného vyhodnocení statistických trendů a konkrétních kazuistik v činnosti GIBS v roce 2023 navrhuji následující opatření.

Legislativní doporučení:

Zpřísnění kontroly u zkoušek odborné způsobilosti pro zbrojní průkazy: Případ korupce zkušební komisaře v Olomouckém kraji, který za úplatu umožnil získání průkazů osobám, jež se zkoušek vůbec neúčastnily, odhalil selhání kontrolních mechanismů. Navrhuji legislativně zavést povinnou audiovizuální dokumentaci praktických částí zkoušek a centrální auditní systém pro náhodné kontroly kontrolních skupin.

Opatření proti zjištěným lustracím: Opakované případy neoprávněných lustrací pro civilní osoby (např. bývalé kolegy v detektivních službách za úplatu 100 000 Kč) potvrzují potřebu automatizovaných reportů o nestandardním vyhledávání v systémech. Navrhuji zpřísnění trestů pro „objednavatele“ z řad bývalých příslušníků.

Praktická doporučení:

Audit a školení v oblasti OPL a anabolik: Rok 2023 potvrdil trend zapojení příslušníků (včetně Ochranné služby) do obchodu s kokainem a látkami s hormonálním účinkem. Doporučuji zavést povinné cílené testování na přítomnost anabolických steroidů u útvarů s vysokou fyzickou náročností.

Prevence násilného jednání na služebnách: Nárůst stíhaných za násilí (např. úmyslné ublížení spoutané osobě dozorčím v Praze) vyžaduje povinnou instalaci kamerového systému i do dosud „slepých“ míst služebních prostor.

5.3.13 Výroční zpráva GIBS 2024

V roce 2024 došlo k výraznému poklesu trestné činnosti příslušníků bezpečnostních sborů, kdy bylo trestně stíháno **76 příslušníků Policie ČR**. Oproti 98 osobám v roce 2023 se jedná o pokles o 22 osob. Celková situace v roce 2024 byla ovlivněna zefektivněním činnosti díky přijaté novele zákona o GIBS a soustředěním na odhalování závažné a organizované kriminality, zejména v oblasti úniků informací a korupčního jednání. Nejvíce stíhaných osob bylo evidováno v Praze (28), Jihomoravském kraji (17) a v kraji Vysočina (11)¹⁰⁸.

Tabulka 17: Trestné činy příslušníků PČR 2024

Druh trestné činnosti	Počet TČ
Celkový počet trestných činů příslušníků PČR	111
Zneužití pravomoci úřední osoby	26
Dopravní nehody	20
Ublížení na zdraví	10

¹⁰⁸ GENERÁLNÍ INSPEKCE BEZPEČNOSTNÍCH SBORŮ. *Výroční zpráva o činnosti Generální inspekce bezpečnostních sborů za rok 2024*. Praha: GIBS, 2025, s. 5, 10, 35.

Vydírání	2
Neoprávněný přístup k počítačovému systému	9
Korupční jednání	8
Omamně a psychotropní látky	3
Domácí násilí	0
Extremismus	0
Podvody obecné	3

Zdroj: Vlastní zpracování podle: Zpráva o činnosti Generální inspekce bezpečnostních sborů za rok 2024 (s. 10, 18, 19, 30, 32, 34)

Z údajů vyplývá, že nejčastějším trestným činem je zneužití pravomoci úřední osoby.

Využití operativně pátracích prostředků vůči příslušníkům PČR:

Odposlech a záznam 11

Sledování osob a věcí 46

Analýza

V oblasti nepřiměřeného násilí dokumentovala GIBS v roce 2024 celkem 53 případů, což představuje nárůst o 7 případů oproti roku 2023. Trestní stíhání bylo zahájeno proti 10 osobám, z čehož 6 byli příslušníci PČR a 4 příslušníci Vězeňské služby. Jako autor analýzy upozorňuji na přetrvávající problém nečinnosti a pasivity subjektů při zkouškách spolehlivosti, které musely být často opakovány, a na specifický případ selhání zkoušky, kdy policista v dozorčí službě zpronevěřil odevzdaný nález peněženky s hotovostí a peníze prosázel v hazardních hrách¹⁰⁹.

Návrhy a doporučení

Na základě podrobného vyhodnocení statistických trendů a konkrétních kazuistik v činnosti GIBS v roce 2024 navrhuji následující opatření.

Legislativní doporučení:

Zpřísnění dohledu nad profesními zkouškami: Případ korupce na útvary policejního vzdělávání v Praze, kde členové zkušební komise za úplatky vydávali osvědčení o profesní kvalifikaci osobám, které se zkoušek vůbec neúčastnily, odhalil kritické selhání kontrolních mechanismů. Navrhuji legislativně ukotvit povinnost audiovizuální dokumentace všech typů certifikačních a profesních zkoušek pod gescí Ministerstva vnitra.

Využití nových pravomocí z novely zákona o GIBS: V souvislosti s účinností novely od ledna 2025 doporučuji plně využít rozšířené pravomoci v oblasti mezinárodní

¹⁰⁹ GENERÁLNÍ INSPEKCE BEZPEČNOSTNÍCH SBORŮ. *Zpráva o činnosti Generální inspekce bezpečnostních sborů za rok 2024*. Praha: GIBS, 2025, s. 26, 38.

výměny informací a finančního šetření (kryptoměny) k zefektivnění rozkrývání zjištěné trestné činnosti spojené s korupcí.

Praktická doporučení:

Opatření proti brutalitě v nápravných zařízeních: Případ dozorce obviněného z mučení vězně opakovanými výboji elektrickým taserem, kterému nečinně přihlíželi tři další kolegové, poukazuje na trvajícím problému pasivního schvalování brutality uvnitř sboru. Doporučuji zařadit do povinného vzdělávání Vězeňské služby výcvik v intervenčních technikách proti nezákonnému jednání kolegů a eliminaci tzv. "slepých míst" kamerového systému v uzavřených oddílech.

Audity přístupů do informačních systémů: Vysoký počet stíhaných za úniky informací (16 osob, převážně policisté) potvrzuje, že "lustrace na zakázku" pro kriminální prostředí nebo detektivní agentury zůstávají stabilním rizikem. Navrhuji zavedení automatizovaného reportování o excesivním vyhledávání osob a vozidel u příslušníků, kteří nejsou zařazeni na útvarech s přímým výkonem služby v terénu.

Návrhy praktických opatření

Na základě analýzy právní úpravy a poznatků vyplývajících z praktické části bakalářské práce lze formulovat několik návrhů praktických opatření, která by mohla přispět ke zkvalitnění používání donucovacích prostředků Policie České republiky a ke snížení počtu pochybení v policejní praxi.

Prvním navrhovaným opatřením je důraz na pravidelné a systematické vzdělávání příslušníků Policie České republiky v oblasti používání donucovacích prostředků. Výcvik by neměl být zaměřen pouze na technické zvládnutí jednotlivých prostředků, ale také na právní aspekty jejich použití, zejména na zásady proporcionality, subsidiarity a nezbytnosti. Součástí vzdělávání by měla být i práce s reálnými případovými studiemi, které vycházejí z rozhodovací praxe kontrolních orgánů.

Dalším opatřením je posílení preventivní kontroly a vnitřních kontrolních mechanismů. Včasné vyhodnocování rizikových situací a opakujících se pochybení může přispět k předcházení závažnějším porušením zákona. Významnou roli zde hraje také zpětná vazba nadřízených vůči podřízeným příslušníkům a důsledné vyvozování odpovědnosti v případě zjištěných nedostatků.

Za vhodné opatření lze považovat rovněž zvyšování transparentnosti policejních zákroků. Využívání technických prostředků, jako jsou například osobní kamery, může přispět nejen k ochraně práv osob, vůči nimž je zákrok veden, ale i k ochraně samotných policistů před neodůvodněnými obviněními. Transparentnost zároveň posiluje důvěru veřejnosti v činnost Policie České republiky.

Shrnutí praktické části

Praktická část bakalářské práce byla zaměřena na analýzu používání donucovacích prostředků Policie České republiky v kontextu kontrolní a dozorové činnosti. Pozornost byla věnována zejména poznatkům vyplývajícím z výročních zpráv Generální inspekce bezpečnostních sborů a jejich významu pro hodnocení zákonnosti a přiměřenosti policejních zákroků.

Analýza ukázala, že většina případů použití donucovacích prostředků probíhá v souladu s právními předpisy, nicméně v praxi se opakují situace, v nichž dochází k pochybením, a to zejména v oblasti nepřiměřenosti zákroku nebo nedostatečného vyhodnocení konkrétní situace. Tyto případy mají nejen právní, ale i společenský dopad, neboť ovlivňují vnímání Policie České republiky veřejností.

Praktická část potvrdila význam kontrolních mechanismů a jejich role při zajišťování zákonnosti výkonu policejních oprávnění. Získané poznatky tvoří východisko pro formulaci návrhů praktických opatření a přispívají k celkovému zhodnocení problematiky používání donucovacích prostředků v podmínkách Policie České republiky.

Závěr

Předložená bakalářská práce se věnovala jedné z nejdůležitějších a zároveň nejkontroverznějších oblastí policejní činnosti – používání donucovacích prostředků. Hlavním cílem práce bylo charakterizovat klíčové změny v právní úpravě těchto oprávnění a zhodnotit jejich dopad na reálný výkon služby, čehož bylo dosaženo prostřednictvím hloubkového legislativního rozboru a následné praktické analýzy dat z let 2012–2024.

Teoretická část práce potvrdila, že právní rámec prošel od roku 1991 zásadní transformací. Přejít od zákona č. 283/1991 Sb. k modernímu zákonu č. 273/2008 Sb. nebyl pouze formální změnou legislativy, ale představoval hlubokou změnu filozofie sboru. Policie se z represivního orgánu státu úspěšně transformovala v moderní veřejnou službu občanům, která je založena na principech demokratického právního státu a respektu k lidským právům. Došlo k jasnějšímu vymezení donucovacích prostředků a především k zakotvení klíčových zásad legality, proporcionality a subsidiarity, které dnes tvoří nepřekročitelné limity pro každého policistu.

Praktická analýza výročních zpráv Generální inspekce bezpečnostních sborů (GIBS) za období posledních 13 let přinesla cenné poznatky o stavu zákonnosti v praxi. Nejdůležitějším zjištěním je stabilní pokles podílu oprávněných stížností na nepřiměřené násilí, který se mezi lety 2015 a 2024 snížil z 12,7 % na 9,3 %. Tento pozitivní trend jasně indikuje rostoucí profesionalitu, lepší právní vědomí a kvalitnější výcvik příslušníků. Výrazným milníkem se v tomto ohledu ukázalo zřízení GIBS v roce 2011, které vneslo do systému prvek nezávislosti a transparentnosti, čímž zásadně posílilo důvěru veřejnosti v objektivní vyšetřování případných excesů.

Navzdory tomuto pokroku však analýza kazuistik odhalila, že v praxi stále dochází k pochybením, která se často opakují. Největší rizika stále představuje nepřiměřené použití fyzické síly, neoprávněné zasahování do integrity osob již omezených na svobodě a nedostatky v dokumentaci služebních zákroků. Jako zásadní problém se v šetřených případech opakovaně objevoval stav tzv. „důkazní nouze“, kdy absence objektivních záznamů ztěžuje rozlišení mezi oprávněným zákrokem a protiprávním jednáním. V tomto směru se jako nezbytný jeví trend masivnějšího využívání moderních technologií, zejména tělových kamer, které objektivizují průběh zákroku a chrání jak práva občanů, tak samotné policisty před křivým obviněním.

Z pozice autora vnímám jako klíčové, aby se budoucí rozvoj policie neorientoval pouze na nákup nové techniky, ale především na posilování etické a psychologické připravenosti. Na základě zjištěných nedostatků navrhuji tato konkrétní opatření:

Priorita deeskalace: Výcvik nesmí být zaměřen pouze na technické zvládnutí hmatů a chvatů, ale prioritně na techniky verbální komunikace, které by měly vést k vyřešení konfliktů bez nutnosti užití síly (princip ultima ratio).

Důsledná a jednotná dokumentace: Je nezbytné sjednotit metodiku odůvodňování zákroků v úředních záznamech tak, aby byl jasně prokazatelný proces rozhodování policisty a jeho zvážení mírnějších prostředků.

Legislativní a metodické zpřesnění: Navrhuji jasněji metodicky vymezit hranice „nezbytně nutné síly“, aby se předešlo rozdílným interpretacím při soudním a kontrolním přezkumu.

Závěrem lze konstatovat, že i když je současná právní úprava donucovacích prostředků v České republice na vysoké úrovni a plně odpovídá evropským standardům, její skutečná hodnota bude vždy záviset na konkrétním člověku – policistovi. Legitimita policejní moci v očích veřejnosti není dána pouze literou zákona, ale především individuální integritou, profesní etikou a schopností příslušníků jednat lidsky a spravedlivě i v těch nejobtížnějších situacích. Tato práce proto slouží nejen jako historický a statistický přehled, ale i jako apel na neustálé posilování těchto hodnot uvnitř celého bezpečnostního systému.

Seznam použitých zdrojů

Literární zdroje

1. ČERNÝ, Jan et al. *Zákon o Policii České republiky s komentářem*. 11. vydání. Praha: Linde, 2008. 216 s. ISBN 978-80-7204-585-2.
2. HABICH, L.; STEIN, Petr a HLAVÁČOVÁ, Kateřina. *Policejní právo*. Právní monografie. Praha: Wolters Kluwer, 2025. 200 s. ISBN 978-80-7676-606-8.
3. HENDRYCH, Dušan et al. *Správní právo: obecná část*. 9. vydání. Praha: C. H. Beck, 2016. 864 s. ISBN 978-80-7400-624-1.
4. HORZINKOVÁ, Eva a MATES, Pavel. *Zákon o Policii České republiky s komentářem*. 2. vydání. Praha: Leges, 2019. 464 s. ISBN 978-80-7502-348-3.
5. HOŘÁK, Jan. *Veřejná správa a bezpečnostní politika*. Praha: Policejní akademie ČR, 2013. ISBN 978-80-7251-404-5. HRDINA, I. *Etika a odpovědnost policisty*. Praha: Ministerstvo vnitra ČR, 2016. 180 s. ISBN 978-80-7616-245-9.
6. IVOR, J. *Trestné právo, kriminalistika, bezpečnostné vedy a forenzní disciplíny*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013. 905 s. ISBN 978-80-7380-440-4.
7. JELÍNEK, J. *Trestní zákoník a trestní řád: s poznámkami a judikaturou*. 7. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2017. 1424 s. ISBN 978-80-7502-230-1.
8. KUČHTA, Jiří et al. *Kurs trestního práva: trestní právo hmotné: obecná část*. Praha: C. H. Beck, 2009. 611 s. ISBN 978-80-7400-049-2.
9. MATES, Pavel et al. *Veřejné sbory v České republice*. Praha: Leges, 2011. 408 s. ISBN 978-80-87212-91-2.
10. MUSIL, Jan et al. *Kriminalistika*. 2. přepracované a doplněné vydání. Praha: C. H. Beck, 2004. 611 s. ISBN 80-7179-878-1.
11. POLÁK, Petr. *Policejní činnost a právní limity zásahů*. Praha: Policejní akademie ČR, 2018.
12. PRŮCHA, Petr. *Správní právo: obecná část*. 8. doplněné a aktualizované vydání. Brno: Doplněk, 2012. 427 s. ISBN 978-80-7239-281-0.
13. SUCHÁNEK, Tomáš. *Etika a kultura v bezpečnostních složkách*. Praha: Policejní akademie ČR, 2016.

14. ŠKODA, J.; VAVERA, F. a ŠMERDA, R. *Zákon o Policii České republiky s komentářem*. Praha: Aleš Čeněk, 2009. 418 s. ISBN 978-80-7380-163-2.

15. ŠTEFKO, Marek. *Evropské standardy výkonu policejní služby*. Praha: Karolinum, 2015. ISBN 978-80-246-2911-7.

16. ŠTEINBACH, Miroslav. *30 let Policie České republiky*. Praha: Policejní prezidium ČR, 2021. 268 s. ISBN 978-80-908139-0-8.

17. VANGELI, Benedikt. *Zákon o Policii České republiky: komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014. 504 s. ISBN 978-80-7400-511-4.

Elektronické zdroje

1. Fakulta bezpečnostního inženýrství VŠB-TUO. *Donucovací prostředky*. Ostrava: VŠB – Technická univerzita Ostrava, 2016.

2. Generální inspekce bezpečnostních sborů. *Výroční zpráva 2023*. Praha: GIBS, 2024.

3. Ministerstvo vnitra České republiky. *Zpráva o bezpečnostní situaci v České republice za rok 2024*. Praha: MVČR, 2025.

4. Policejní prezidium České republiky. *Statistický přehled činnosti Policie České republiky 2024*. Praha: PP ČR, 2025.

Legislativní dokumenty

1. Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky.

2. Zákon č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky.

3. Zákon č. 341/2011 Sb., o Generální inspekci bezpečnostních sborů.

Seznam zkratk

ESLP – Evropský soud pro lidská práva

GIBS – Generální inspekce bezpečnostních sborů

KS – Krajský soud

NPO - Návrh na podání obžaloby

NSS – Nejvyšší správní soud

Seznam tabulek a grafů

Grafy

Graf 1: Počet případů použití donucovacích prostředků (2018–2023).

Graf 2: Nejčastější typy donucovacích prostředků v praxi (v %).

Tabulky

Tabulka 1: Vývoj počtu stížností na nepřiměřené použití donucovacích prostředků (2015–2024).

Tabulka 2: Přehled vybraných soudních rozhodnutí týkajících se použití donucovacích prostředků.

Tabulka 3: Struktura stíhaných příslušníků Policie ČR 2012.

Tabulka 4: Trestné činy příslušníků PČR 2012.

Tabulka 5: Trestné činy příslušníků PČR 2013.

Tabulka 6: Statistika prošetřovaných a stíhaných příslušníků PČR v roce 2014.

Tabulka 7: Trestné činy příslušníků PČR 2014.

Tabulka 8: Statistika prošetřovaných a stíhaných příslušníků PČR v roce 2015.

Tabulka 9: Trestné činy příslušníků PČR 2015.

Tabulka 10: Trestné činy příslušníků PČR 2016.

Tabulka 11: Trestné činy příslušníků PČR 2017.

Tabulka 12: Trestné činy příslušníků PČR 2018.

Tabulka 13: Trestné činy příslušníků PČR 2019.

Tabulka 14: Trestné činy příslušníků PČR 2020.

Tabulka 15: Trestné činy příslušníků PČR 2021.

Tabulka 16: Trestné činy příslušníků PČR 2022.

Tabulka 17: Trestné činy příslušníků PČR 2023.

Tabulka 18: Trestné činy příslušníků PČR 2024.

Seznam příloh

1. Příloha č. 1: Souhrnná tabulka trestné činnosti příslušníků PČR (2014–2024)
2. Příloha č. 2: Seznam citovaných stran a tabulek z výročních zpráv GIBS (2012–2024)
3. Příloha č. 3: Rozšířený přehled judikatury ve věcech donucovacích prostředků
4. Příloha č. 4: Grafické znázornění vývoje stížností a typologie zákroků

Přílohy

1. Příloha č. 1: Souhrnná tabulka trestné činnosti příslušníků PČR (2014 – 2024)

Tato tabulka shrnuje klíčová data o kriminalitě policistů získaná analýzou výročních zpráv GIBS.

Rok	Počet trestně stíhaných příslušníků PČR	Zneužití pravomoci úřední osoby (počet TČ)
2014	161	72
2015	143	77
2016	112	51
2017	135	48
2018	116	38
2019	91	22
2020	72	36
2021	95	21
2022	77	21
2023	98	20
2024	76	26

2. Příloha č. 2: Seznam citovaných stran a tabulek z výročních zpráv GIBS

Zde jsou uvedeny přesné lokace statistických údajů a informací ve výročních zprávách, které tvoří podklad praktické části

Rok výroční zprávy	Konkrétní strany a tabulky použité v analýze
2012	s. 54, tabulka č. 13 a tabulka č. 8
2013	tabulka č. 16
2014	s. 35 (tabulka č. 4) a s. 84 (tabulka č. 18)
2015	s. 59 (tabulka č. 14)
2016	s. 8, 9, 10
2017	s. 5, 9, 10, 12
2018	s. 6, 10, 11, 12, 13
2019	s. 11, 13, 17
2020	s. 16, 21
2021	s. 16, 23
2022	s. 17, 24
2023	s. 6, 11, 14, 15
2024	s. 10, 18, 19, 30, 32, 34

3. Příloha č. 3: Rozšířený přehled judikatury

Analýza klíčových rozhodnutí soudů vymezujících hranice zákonnosti zásahů.

Spisová značka / Soud	Rok	Klíčový princip a význam pro policejní praxi
4 As 91/2022-45 (NSS)	2022	Subsidiarita: Povinnost prokázat zvážení mírnějších prostředků před použitím fyzické síly.
1 As 419/2020 (NSS)	2020	Zákonnost: Nutnost precizní dokumentace průběhu zákroku, pokud dojde ke zranění osoby.
14 A 18/2021-165 (KS)	2021	Algoritmus zásahu: Důraz na dodržení postupu výzva – výstraha – zásah a jeho zaznamenání.
8 As 60/2023-35 (NSS)	2023	Odůvodnění: Rozhodnutí o zásahu musí být zpětně přezkoumatelné na základě kvalitního úředního záznamu.
Sládková vs. ČR (ESLP)	2023	Transparentnost: Právo na nezávislé a účinné vyšetřování v případě stížnosti na brutalitu.

4. Příloha č. 4: Vývoj stížností na nepřiměřené použití donucovacích prostředků (2015–2024)

Tabulka mapující trend oprávněnosti stížností v posledním desetiletí

Rok	Celkový počet stížností	Počet oprávněných stížností	Podíl oprávněných (%)
2015	268	34	12,7 %
2020	211	22	10,4 %
2024	183	17	9,3 %

